T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA AİT KATKI PAYI FONUNUN KULLANILMASINDA YAŞANAN SORUNLAR, KONYA ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Murat KİTİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ağustos - 2016
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Murat KİTİR

Tarih: 01.08.2016

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA AİT KATKI PAYI FONUNUN KULLANILMASINDA YAŞANAN SORUNLAR, KONYA ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Murat KİTİR

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR

2016, 51 Sayfa

Jüri
Doç.Dr. Rahmi ERDEM
Doç.Dr. Çiğdem ULUSOY
Doç.Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR

Kültürel değerler, yıllar boyunca gelişerek oluşan ve toplumların yaşam tarzını belirleyen geçmiş ile gelecek arasındaki en sağlam kişilik ve kimlik bağıdır. Bu değerler milli kültürün bir parçası olduğu kadar, evrensel kültürün de bir öğesidir. Bu nedenle kültür varlıklarının korunması toplumsal sorumluluğun ötesinde, evrensel bir sorumluluktur.

Ülkemizde kültürel mirasın ve ortak değerlerin korunması sürecinin oluşmasında Osmanlı Dönemi yasalarından Asar-ı Atika Nizamnamesi, Cumhuriyet Dönemi sonrası ise Eski Eserler Kanunu ile halen yürürlükte olan 2863 sayılı Koruma Kanunu önemli yer teşkil etmektedir. Türkiye, uluslararası antlaşmalara, düzenleyici metinlere ve belgelere de imza atarak koruma bilincinin gelişmesinde önemli bir adım atmış ve genel çerçeve niteliği taşıyan uluslararası antlaşmaları detaylandırarak ve ilgili kurumları görevlendirerek kendi koruma kanunlarının gelişmesinde etkili olmuştur. Günün ihtiyaçlarına ve değişen şartlarına ve başka nedenlere göre bu kanunlar zaman içerisinde değişmiş ve gelecekte de değişecektir. Bu anlamda kültür varlıklarının değerini anlamak ve koruma adına bir takım yasal tedbirler almak koruma süreci için önem taşısa da gelecekte ortaya çıkacak ihtiyaçlar açısından yetersiz kalma olasılığı vardır.

Bugün için, özel mülk sahipleri tarafından onarılamayacak durumda olan ve kültürel, sosyal ekonomik eskimeye maruz kalan kültür varlıklarına yönelik kamu veya özel şirket eliyle verilecek finansal destekler ve bu desteklerin nasıl kullanılacağı önem teşkil etmektedir. Dolayısıyla, aşağıdaki sorular ve bu sorulara verilecek cevaplar yaşamsal derecede önemlidir. Kültür varlıklarının korunması sürecinde hangi kaynaklar hangi yöntemlerle kullanılmaktadır? Bu kaynakların kullanımında karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Bu saptamalar ışığında, tez çalışması ile kültür varlıklarının korunmasında en önemli fırsatlardan birisi olan katkı payı fonunun kullanılmasında yaşanan sorunların ortaya konulması ve bu tartışmanın Konya özelinde yapılan araştırmalar ışığında somutlaştırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Katkı Payı Fonu, Kentsel Koruma, Korumaya Ait Finansal Kaynaklar, Kültür Varlığı

ABSTRACT
MASTER'STHESIS

THE PROBLEMS OF USING THE FUND FOR CONSERVING THE CULTUREL HERITAGE; AN ANALYSIS ON KONYA CASE

Murat KİTİR

Selcuk University Institute of Science and Technology
Departmentof City and Regional Planning

Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR

2016, 51 Pages

Jury
Assoc.Prof.Dr. Rahmi ERDEM
Assoc.Prof.Dr. Çiğdem ULUSOY
Assoc.Prof.Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR

Culture is a significant value that is aformed by developing throughout the years and defines life styles of the societies. These values are a part of national culture, and also a component of universal culture. Therefore, the conservation of cultural heritage is a universal responsibility beyond social responsibility. Ottoman period law Asar-ı Atika Nizamnamesi and post republic period 2863 numbered Koruma Kanunu with Eski Eserler Kanunu take important role in consisting of the conversation of the cultural heritage and common values in our country.

International agreements, regulatory texts and documents are effective in gaining awareness of conversation in Turkey. According to the daily necessities, changing conditions and other reasons; these laws have been changing and will go on changing in the future as well. In this sense, although understanding the value of cultural heritage and taking some legal measures to protect them is crucial for conversation process; there is the probability of remaining incapable in terms of needs that will arise in the future.Therefore, financial support, publicly funded or provided by private companies, for the cultural heritages which can not be restored because of the inefficient pecuniary resourse and the way how this support is used have importance.

Thereby, the following questions and the answers for those are important. Which resources are used in what ways, in the process of conversation of cultural heritages? Which problems are faced with, in using these resources?

In the light of these findings, within the scope of thesis study, it is intended to reveal the problems experienced in the use of contribution fund which is one of the most important opportunities in the conservation of cultural heritage and to embody this discussion in the light of researches conducted specific to Konya.

Keywords:Contribution Fund, Urban Conservation, Financial Resources for Conservation, Cultural Heritage

ÖNSÖZ

Bu çalışma, genel anlamı ile kültür kavramını, kültürel değerlerin önemini ve kültür varlıklarının korunmasında hangi finansal desteklerin sağlandığını tartışmakta ve bu destekler içerisinde önemli bir yeri olan katkı payı fonunun kullanılmasında yaşanan sorunların ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Kültürel değerlerin korunması sürecinde fiziksel korumanın tam anlamda bir koruma için yeterli olmadığı anlaşılmış, yapıların kendine özgü değerleri ve içerisinde yaşayan insan ile birlikte korunması gerektiği ön plana çıkmıştır. Ancak ülkemizde yürürlükte bulunan koruma mevzuatı genel anlamda yapının sadece fiziksel olarak korunması üzerine temellendirilmiştir. "Dolayısıyla böyle bir temel üzerine kurgulanan finansal destekler, hem fiziksel koruma açısından hem de yapıların kendine özgü değerleri ile içerisinde yaşayan insanlarla birlikte korunabilmesi için ne kadar yeterlidir?" sorusuna yanıt aranması önem taşımaktadır.

Kültürel değerlerin öneminin ve buna yönelik ekonomik desteklerin vurgulanmasının amaçlandığı bu çalışma süresinde, benden yardımlarını, desteğini, sabrını ve bilgisini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Her daim desteğini hissettiğim "eşim Pınar ve oğlum Poyraz Efe' ye" sonsuz teşekkürlerimle…

Murat KİTİR
Konya-2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **İİ**

ABSTRACT ..... **İİİ**

ÖNSÖZ ..... **İV**

İÇİNDEKİLER ..... **V**

KISALTMALAR ..... **Vİİ**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı 2

1.2. Çalışmanın Kapsamı 2

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI **4**

3. MATERYAL VE YÖNTEM **6**

4. KÜLTÜREL MİRASVE KORUNMASI **7**

5. KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER **9**

5.1. Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Yasal Süreç, Sürece Etkisi Olankanunlar, Önemli Uluslararası Anlaşma Ve Bildiriler 9

5.2. 2863 Sayılı Kanunve Değişim Süreci 11

5.2.1.3386 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler 11

5.2.2.5226 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler 12

5.2.3.648 Sayılı KHK İle Yapılan Değişiklikler 13

5.3. Kudeb Yönetmeliği 13

5.4. Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun 14

5.5. Bölüm Değerlendirmesi 16

6. ÜLKEMİZDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR **17**

6.1. Koruma Bilinci Ve Katılım Sorunları 17

6.2. Korumanın Sosyal Ve Kültürel Sorunları 18

6.3. Yasal Ve Yönetsel Düzenlemelere İlişkin Sorunlar 19

6.4. Hızlı Kentleşmeye Bağlı Sorunlar 20

6.5. Finansal Sorunlar 21

7. ÖZEL MÜLKE AİT KORUNAN ALANLARA YÖNELİK FİNANSAL DESTEK ARAÇLARI VE UYGULAMA SORUNLARI **22**

7.1. Başbakanlık Tanıtma Fonu 22

7.2. Toplu Konut İdaresi Restorasyon Kredisi 23

7.3. Kültür Yatırımları Ve Girişimlerini Teşvik Kanunu Destekleri 25

7.4. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik 25

7.5. Sit Alanlarında Kalan Taşınmazların Hazine Taşınmazları İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik 27

7.6. İmar Hakkı Transferi 29

7.7. Kamulaştırma 30

7.8. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik Ve Kullanım Sorunları 31
7.8.1.Katkı Payı Hesabı 31
7.8.2.Katkı Payı Hesabı Kullanımı 32
7.8.3.Katkı Payında Öncelik Sırası Ve Kamulaştırma Durumu 32
7.9. Bölüm Değerlendirmesi 33
8. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA AİT KATKI PAYI FONUNUN KULLANILMASINDA YAŞANAN SORUNLAR, KONYA ÖRNEĞİ 35
8.1. Konya İlinin Coğrafi Konumu Ve Nüfus Yapısı 35
8.2. Konya İl Ve İlçelerinde Yer Alan Sit Alanları, Kültür Varlıkları Ve Dağılımı 37
8.2.1.Konya İlinde Yer Alan Sit Alanları 37
8.2.2.Konya İlinde Yer Alan Kültür Varlıkları 40
8.3. Konya İl Bütününde Katkı Payı Fonunun Kullanımının Değerlendirilmesi 42
8.3.1.konya ilçelerindekatkı payı fonu kullanımı 42
8.3.1.1.Yıllara Göre Kullanılan Fon Miktarı Ve Bu Fondan Faydalanan Yerel Yönetimsayıları. 42
8.3.1.2.Mülkiyet Bilgisine Göre Kullanım Durumu 44
8.3.2.Katkı Payı Fonundan Yararlanankurumlara Göre Değerlendirme 46
9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 48
EKLER 52
Ek 1: 2005 yılı itibari ile 2014 yılı sonuna kadar katkı payı fonun kullanılarak yapılan uygulamalar. . 52
Ek 2: Konya İlçelerinde Yer Alan Kültür Varlıklarının Sınıflandırılması. 52
KAYNAKLAR 52
ÖZGEÇMİŞ 57

KISALTMALAR

KAİP	: Koruma Amaçlı İmar Planı
KPY	: Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
KPF	: Katkı Payı Fonu
Kurul	: Kültür Varlıklını Koruma Bölge Kurulu
KHK	: Kanun Hükmünde kararname
KUDEB	: Koruma, Uygulama Ve Denetim Büroları
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
Yenileme Kanunu	: 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
Yüksek Kurul	: Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
YİKOB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı
684 sayılı KHK	: Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
2863 sayılı Kanun	: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (KTVKK)
3386 sayılı Kanun	: 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun
5226 sayılı Kanun	: Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

1. GİRİŞ

Kültür geçmiş ile gelecek arasında bağ oluşturan önemli bir unsurdur. Eski ile yeni arasında bir köprü olan kültür, kültürel sürekliliğin gerçekleşmesini sağlayan önemli bir araçtır. Bu anlamda, gelecek nesillere eskinin değerlerini yansıtarak, günün değerlerini anlatmak, sürdürebilirliğin birincil görevi olarak ifade edilmelidir (Tapan, 2010).

Kent kimliğinin oluşması geçmişin korunması ile bugünkü kültürün yaşatılmasına bağlıdır (Güvenç, 1991). Kent kimliğinin önemli bir parçası olan kültür varlıklarının ekonomik, sosyal ve yanlış koruma politikaları ile imar, rant gibi nedenlerle iyi korunmaması, neredeyse her gelişmekte olan ülkelerdeki gibi ülkemiz için de sorun teşkil etmektedir.

Kültür varlıklarının fiziksel durumu ile maddi imkânlar kadar toplumsal sorunlar arasında da doğrudan bir ilişki vardır. Bu varlıkların kullanılamaz hale gelmesindeki başlıca nedenlerden bir tanesi toplumsal (bilinç, maddiyat, kültürel vb.) bozulmadır. Kentsel koruma alanları genellikle kentin yıpranmış bölgeleri olduğundan, bu kesimlerde yaşayanlar da kentin alt ve orta-alt gelir gruplarıdır. Bu nedenle tarihsel çevre korumasının en önemli boyutu, yapıları korumak olduğu kadar, bu gelir gruplarının refahını artırıcı ve yoksulluğu azaltıcı önlemler alınmasıdır (Tunçer, 2009).

Ülkemizde, tarihi dokuların, kültürel ve evrensel mirasın korunmasına ve geliştirilmesine yönelik yasalar ve yönetmelikler kültür varlıklarının mülk sahipleri ile yaşatılarak korunması için yeterli değildir. Mevcut yasalar kültürel yapıların sadece fiziksel yenilenmesine olanak sağlamakta, ekonomik, kültürel ve sosyal yenilenmeler için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle kültür varlıkları, sağlıklı ve yaşanabilir mekânlar olma özelliğini zamanla kaybetmekte veya fiziksel yenilenme ve yanlış sosyal, ekonomik planlamalar nedeniyle üst gelir grubundan insanların kullandığı, ev sahibi olarak yaşayan yoksul halkın arındırıldığı alanlar haline gelmekte; günümüzde de ne yazık ki tarihi alanlar, yöre halkının yaşadığı ve özgün değerlerinin yaşatıldığı alanlardan ziyade, hafta sonraları ziyaret edilerek geçmişe özlem duygusunun giderildiği ticari veya turistik mekânlar olarak görülmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma kent kimliğinin en önemli unsurlarından olan kültürel ve evrensel mirasın korunmasında, korumaya ilişkin yasal düzenlemelerin ve kültür varlıklarına yönelik finansal desteklerin büyük önem taşıdığını kabul eden bir yaklaşım içerisinde;

- Kültür varlıklarının korunmasına ilişkin yasal süreç, sürece etkisi olan kanunlar ve önemli uluslararası anlaşmaların ve yasalarda yapılan değişikliklerin incelenmesini,
- Korunan alanlara yönelik finansal desteklerin uygulanma süreci ve karşılaşılan sorunların değerlendirilmesini,
- Korunan alanlar için kullanılan finansal desteklerden, kaynağı emlak vergileri olan katkı payı fonunun 2005 - 2014 yılları arasında örnek çalışma alanı olan Konya ili bütününde kullanım alanlarının değerlendirilerek, fonun daha verimli nasıl kullanılabileceğine ilişkin öneri ve fikirlerin tartışılmasını amaçlamaktadır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Kültürel ve evrensel mirasın korunması kavramının dünyada önem kazanması ile ülkemizde de Avrupa'daki düzenlemelere benzeyen bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile finansal kaynakların oluşturulmasında yasal zemin hazırlanmış ve oluşturulan kaynaklar ile kültürel mirası koruma çalışmaları desteklenmiştir.

Bünyesinde birçok önemli kültür varlığını barındıran ülkemizde kültürel mirasın korunması için ayrılan finansal destek ve uygulama yöntemlerinin mevcut kültür varlıklarına oranla yeterli olmadığı bilinmektedir. Kamuya ait kültür varlıklarının kamusal kaynaklar ile onarılabileceği düşünüldüğünde, özellikle maddi nedenlerle onarılamayan, eskimeye bırakılan özel mülkiyetteki sivil mimarlık örneği yapılar için kullanılabilecek finansal destekler ve uygulamaların ve bilhassa kaynağı emlak vergileri olan katkı payı fonunun bu açıdan incelenmesi önem taşımaktadır.

Tez çalışması kapsamında örnek alan olarak belirlenen Konya ilinde yer alan sit alanı ve kültür varlığı sayıları ve mülkiyet durumları irdelenmiş, KPY'nin yürürlüğe

girdiği tarihten sonra il özel idareleri veya yatırım izleme koordinasyon başkanlıkları bünyesinde oluşturulan katkı payı fonunun kullanıldığı alanlara ait bir inceleme yapılarak, kültürel mirasın korunmasında yeterli olup olmadığına veya verimli kullanılıp kullanılmadığına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Tez çalışması, iki önemli araştırma konusu üzerine kurgulanmıştır. Bunlardan ilki özel mülkiyetteki kültürel ve evrensel mirasın korunmasına yönelik finansal desteklerin ifade edilerek, uygulamalarda oluşabilecek sorunların belirtilmesi, diğeri ise bu ödeneklerden birisi olan katkı payı fonunun kullanılmasında yaşanan sorunların Konya İli örneği üzerinde incelenmesidir. Bu temel kurguların altyapısının oluşmasında, yönlenmesinde ve ortaya çıkmasında doğrudan katkısı olan araştırmacılar ve çalışma konuları "Kaynak Araştırması" başlığı altında ifade edilmiştir.

Kültürel ve evrensel mirasın öneminin belirtilmesi ve ülkemizde kültürel mirasın korunmasına ait mevzuatın anlaşılmasında İlhan TEKELİ (1988)'nin "Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler" isimli makalesi ve Zeynep AHUNBAY (1999)'ın "Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon" kitabı önemli çıkış noktalarıdır.

Ülkemizdeki koruma mevzuatı ve değişim sürecinin değerlendirilmesinde kanunda yapılan değişiklikler karşılaştırılarak analiz edilmiş, özellikle eskiyen tarihi alanların korunmasında ve koruma sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesinde Nur AKIN (1988)'ın, "Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler Ve Sorunlar" isimli makalesi ve Tamer FİDAN (2007)'ın "Tarihi Kent Merkezlerinde Planlama Sorunları, Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma Islah İmar Planı Örneğinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezi değerlendirmelerde etkili olmuştur.

Tezin ilerleyen başlıklarında özel mülke ait korunan alanlarda kullanılabilecek finansal destek araçları değerlendirilirken yürürlükte bulunan mevzuat ile bu fonların yönetiminden sorumlu olan kurumların resmi internet sitelerinden alınan bilgiler ışığında, Sadullah ÖZEL (2006)'in "Anayasal Mülkiyet Hakkı Açısından Kamulaştırma" ve Zeynel Koç (2007)'un "Türkiye'de Taşınmaz Kültür Varlıkları Ve Mali Teşvikler" isimli doktora tezlerinden faydalanılmıştır. Rahmi ERDEM (1997)'in "Tarihsel Çevrenin Korunması İçin Ekonomik Destek Yöntemi" isimli doktora tezi bu bölüme ait yapılacak değerlendirmelerde genel bir bakış açısı oluşturmuştur.

Tez çalışmasının "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payı Fonunun Kullanılmasında Yaşanan Sorunlar, Konya İli Örneği" başlığı altında, Konya Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeler, Konya Valiliği (Yatırım İzleme ve

Koordinasyon Başkanlığı) ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivlerinde yapılan çalışmalar ile Konya'da bulunan sit alanı ve kültür varlıklarının mevcut durumlarına ve mülkiyet durumlarına ait veriler incelenerek katkı payı fonunun 2005 - 2014 dönemine ait kullanım alanları belgelenerek analiz edilmiş, elde edilen bulgular ışığında katkı payı fonunun kullanılmasında karşılaşılan sorunlar değerlendirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Örnek alan incelemesinin gerçekleştirildiği, Konya ilinde yer alan kültür varlıklarının korunması için harcanan katkı payı fonunun kullanım alanlarının ve verimliliğinin değerlendirmesi aşamasına geçmeden önce kültürel mirasın tanımlanması, öneminin belirtilmesi ve korunmasına ilişkin yasal sürecin analiz edilmesi çalışma kapsamının ilk aşaması olarak kabul edilmiştir.

Kültür varlıklarının korunmasına yönelik yasal süreç değerlendirildiğinde ekonomik nedenlerle korunamayan özel mülke ait kültür varlıklarının korunmasına yönelik finansal desteklerin yetersiz olması ve sınırlı miktarda olan ödeneklerin verimli kullanılmaması tez çalışmasının ana konusu olarak belirlenmiştir. Bu konuda üniversitelerin ilgili bölümlerinde hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezleri, dergi, makale gibi akademik çalışmalarla beraber, Konya Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivlerinden edinilen belgeler ile internet kaynaklarından yararlanılmıştır.

Çalışma yöntemi olarak ilk aşamada Konya'da yer alan kültür varlıklarının ve sit alanlarının mevcut durumları irdelenmiş ve mülkiyet bilgileri tespit edilmiştir. İkinci aşamada ise 2005 - 2014 yılları arasında kullanılan katkı payı fonunun kullanım alanları iş türüne göre sınıflandırılmıştır.

4. KÜLTÜREL MİRASVE KORUNMASI

Fransızca kökenli olan kültür kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlama çerçevesinde, binlerce yıllık bir geçmiş süreç içerisinde farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapan ve konumu itibari ile farklı medeniyetlerin yol ve kervan güzergâhları üzerinde bulunması nedeniyle farklı toplum kültürlerinin etkisinde kalan Anadolu'nun kültürel değerler açısından zengin bir yer olduğu kolaylıkla söylenebilir.

Yasal olarak kültür varlığı, 2863 sayılı Koruma Kanun ile "…tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar…" olarak tanımlanmıştır. Söz konusu Kanunun 6. maddesi ile Türkiye'de yer alan bir yapının kültür varlığı olarak adlandırılabilmesi için,

- 19. yüzyıl sonuna kadar yapılmış olması,
- İfade edilen tarihten sonra yapılarak taşıdığı değerler açısından ilgili Bakanlık tarafından koruma altına alınan yapılar,
- Milli Mücadele dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti kuruluş sürecinde önemli olayların gerçekleştiği bina ve alanlar,
- Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evlerden olması gerektiği ifade edilmiştir.

Ayrıca, kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri vb. oluşumlar yasa ile tanımlanan taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir.

Kültürel değerler, yıllar boyunca gelişen ve toplumların yaşam tarzını belirleyen geçmiş ile geleceğin arasındaki en sağlam kişilik ve kimlik bağıdır. Tarihsel ve kültürel mirasımız bugün ile geçmiş arasında köprü vazifesi görürken, kimliğimizin oluşumunda ve devam ettirilmesinde önemli bir pay sahibi olmuştur (Tunçer ve İşbilen, 2006). Ayrıca, bu değerler kültürel ve duygusal değerlerin yanı sıra işlevsel, ekonomik, sosyal

ve siyasal yönden de önemli ölçüde kullanım değerine sahiptir. Çevresel kullanım ve sosyal denge yönünden de insan ölçeğindeki mekânlarla ve süreklilik etkisiyle o yörede yaşayan halkın birbirleriyle olan bağlarını güçlendiren ve devam ettiren en önemli değerlerdir (Özen ve Kadıoğulları, 2006).

Koruma eylemi, tarihi ve mimari değer taşıyan kültür yapılarının ve doğal oluşumların sadece bugünün kullanıcıları için değil, gelecek nesiller için de her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylemler karşısında güvence altına alınmasıdır (Keleş, 1998). Kültürel mirasın korunması kimilerince gereksiz hatta boşa harcanan çaba olarak değerlendirilse bile bu alanlar hayranlık uyandıran genel görünümleri, çeşit, üslup ve biçimleri barındıran zengin düzenlemeleri, özenli işçilikleri ile toplumsal yaratıcılığın bir göstergesidir (Ahunbay, 1999) ve bu nedenle korunması gerekmektedir. Koruma eyleminin oluşması ve gelişim süreci göz önünde bulundurulduğunda Lahey Sözleşmesi ile sosyal amaçlı kullanılan eğitim, din, bilim ve sanat veya hayır amaçlarıyla kullanılan binalar, tarihi eserler ve hastanelere yapılacak saldırıların yasaklanması uluslararası düzeyde korumanın başlangıcı olarak kabul edilebilir. 1950'li yıllardan sonra kültürün bir topluma ait bir obje olmaktan çok “insanlığın ortak mirası” olarak korunması gerektiği anlayışı ortaya konmuş ve kültürel mirasın bozulmasının veya yok olmasının, bütün dünya milletlerinin mirasının yok olması anlamına geleceği vurgulanmıştır (Ünal, 2014).

5. KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER

Koruma, kültürel ve tabii varlıklara karşı ilgi duyma ile başlayan ve bu varlıkları yaşatabilmek için gösterilen çabaları da içine alan bir süreçtir. Eskiyerek, işlevini yitiren ve ekonomik ömrünü tamamlayan bütün yapılar zaman içerisinde ortadan kalkacaktır. Ancak, uygarlığa katkısı olacak olan eserlerin kültürel devamlılığının korunabilmesi için varlığını mümkün olduğu kadar uzun sürdürmesi gerekmektedir. Kültürel devamlılığın sürdürülebilmesi için verilen hizmetler ve yapılan eylemler koruma olarak adlandırılmaktadır (Anonim, 2000). Ancak, kültür varlıklarının değerini anlamak ve buna ait koruma esasları ve tecrübesi oluşturmak kültür varlıklarının korunması için yeterli olamamaktadır. Ülkemizde tarihsel çevrenin yok olması büyük ölçüde toplumumuzun sosyo-kültürel yapısındaki değişimin yaşamına yansıması ve ekonomik sıkıntılarla ilgili görünmektedir. Ekonomik sıkıntıların beraberinde getirdiği fiziksel tahribat çevresel görünümün de yol açtığı eskimenin de etkisiyle hız kazanmış; buna karşın halk tarafından da etkin bir koruma istemi doğmamıştır (Tekeli, 1988).

5.1. Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Yasal Süreç, Sürece Etkisi Olan Kanunlar, Önemli Uluslararası Anlaşma ve Bildiriler

Modern mimarlığın kurucu isimlerinin başında yer alan Le Corbusier'nin kaleme aldığı Atina Anlaşması, modern şehirlerin yükseliş ve yıkılışının nedenlerini ortaya koymaktadır. 1933 yılında, Atina'da toplanan Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi (CIAM), evrensel bir şehircilik anlaşmasının ilkelerini belirlemiştir (Anonim, 2009).

Atina Sözleşmesi içeriğinde vurgulanan temel koşullar şunlardır:

65- Mimari Değerler Korunmalıdır (tek anıtlar veya yerleşmelerdeki kümeler).

66- Eğer onlar geçmiş bir kültürün anlatımı iseler ve bir genel çıkara cevap veriyorlarsa korunmalıdırlar.

69- Tarihi binaların yakın çevresindeki düzensiz ve kültürel özellik göstermeyen yapıların yıkılması yeşil alanlar yaratılmasına olanak sağlayacaktır.

70- Tarihi alanlarda inşa edilen yeni yapılarda, estetik kaygı güdülerek, geçmiş devir üslubunun kullanılması kötü sonuçlar vermektedir. Bu tür davranışları tutmak veya bu tür girişimleri desteklemek hiçbir şekilde doğru değildir.

Kültür varlıklarının korunması sürecine etki eden en önemli anlaşmalardan birisi 1956'da yürürlüğe giren Lahey Konvansiyonu'dur. Kültürel değerleri insanlar açısından büyük önem taşıyan taşınır veya taşınmaz kültür varlıkları olarak tanımlandığı sözleşme savaş halinde ülkeleri kültür varlıklarının korunması için önlemler almaya zorlamaktadır (Madran ve Özgönül, 2005). II. Dünya Savaşı esnasında yıkılan, çoğu kez modern yapılaşma ve sanayileşme hareketleri ile bozulan tarihi dokuların bozulması ile bilinçlenen kamuoyu, kentsel anlamda bu soruna çözümler aramaya başlamıştır (Bally, 1997).

Venedik Tüzüğü'nün tanımlar açısından daha önce yayınlanan bildirgelerden daha kapsamlı olduğu bilinmektedir. Koruma düşüncesinin tek bir devlet ya da kısıtlı uzmanlar topluluğundan ziyade uluslararası camianın kabulleriyle ortaya konan bir belge olmasından dolayı Venedik Tüzüğü koruma camiasında bir dönüm noktası olarak görülmektedir (Yıldırım, 2008). Tüzükte bulunan 16 maddenin 5 tanesi, tek yapı ölçeğinde koruma yerine tarihi yerleşim alanlarının korunması ve gelişimi ile ilgilidir (Erdem, 1997). Ancak, ilerleyen süreç içerisinde korumaya yönelik eylemleri bir araya getiren Venedik Tüzüğü'nün uygulanmasında sorunlarla karşılaşılmıştır. 1970'li yıllarda Tüzük üzerinde, tüzüğün hızla gelişen toplumun dinamizmine ve gereksinimlerine uyum sağlamasını ve kendi toplumunun kültür yapılarına uygun bölgesel tüzükler hazırlanması gerektiğini ileri süren tartışmalar baş vermiştir (Ahunbay, 1999).

Bütün insanlığın ortak mirası evrensel değerlere sahip kültür varlıklarının dünyaya tanıtılması, çeşitli sebeplerle özgünlüğünü kaybeden veya yok olan varlıkların yaşatılması ve mirasa sahip çıkacak toplumsal bilincin oluşturulması amacı ile kaleme alınan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme 'ye ülkemiz de üye olmuştur (Madran ve Özgönül, 2005).

Tarihsel çevrenin korunması çalışmalarının oldukça eskiye dayandığı süreçte ülkemizde yapılan ilk çalışma olan, 1869 Asar-ı Atika Nizamnamesi koruma alanındaki hukuki boşluğun giderilmesi ve tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi amacı ile çıkarılmıştır (Madran, 2002). Nizamname 1874, 1884, 1906 tarihlerinde yapılan değişikliklerle günümüzde bilinen son halini almış, nizamname eski eserlerle ilgili hükümlerin yeterli olmaması vb. nedenlerle 1912 tarihli Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi ile yürürlükten kaldırılmıştır (Eriş, 2002). Bu sürecin ardından çevre

algısında meydana gelen gelişmelerle, tarihi çevrenin kişisel mirasın bir parçası olmasından çok, bütün insanlığın ortak mirası olarak sahip çıkılması gerekliliği anlaşılmıştır. Bununla birlikte ülkemizde 1973 yılında "Eski Eserler Yasası" çıkartılmıştır. 1983 yılında ise "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası" ile beraber kültür ve tabiat varlıklarının tanımlanması ve korunmasına yönelik yaklaşımlar yeniden düzenlenmiştir (Keleş ve Hamamcı, 1998).

Ortaya konan saptamalar ışığında, kültür mirasının korunması konusunda uluslararası belgelere ve anlaşmalara imza atan Türkiye'nin, Avrupa ülkelerine benzer hukuksal düzenlemeler yapıp, yetkili ve sorumlu örgütleri oluşturarak devlet tarafından yapılması gerekenler konusunda aşama kaydettiği görülmektedir (Özdemir Dağıstan, 2005).

5.2. 2863 Sayılı Kanun ve Değişim Süreci

1983 yılında yürürlüğe giren Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 25.4.1973 yılında onaylanan "Eski Eserler Kanunu" nu yürürlükten kaldırmış ve kültür ve tabiat varlıklarının yasal tanımları 6. madde ile yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, yapılan değişikliklerle korumaya yönelik yapılacak işlemlerin düzenlenmesi, alınacak kararlara çerçeve oluşturulacak ilke kararlarının belirlenmesi ve karar mercilerinin oluşturularak teşkilatlanmanın sağlanması amaçlanmıştır (2863/1). Kanunun zaman içerisinde mevcut durumu ile ihtiyaçları karşılayamaması, dönemin gereksinimlerine ayak uyduramaması ve siyasi etkiler nedeniyle değişikliklere uğramıştır.

5.2.1. 3386 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler

2863 sayılı Kanun ilk olarak 1987 yılında 3386 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerden biri, kültür varlıklarının tescil yetkisinin Koruma Yüksek Kurulu'ndan alınarak koruma kurullarına devredilmesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idaresinde veya denetiminde bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, sebil, Mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının tespiti, envanterlenmesi yetkisinin Vakıflar Genel Müdürlüğüne verilmesidir (3386/2). Ayrıca, kesin inşaat yasağı getirilen parsellerde,

malikinin başvurusu üzerine bir başka hazine arazisi ile takas edilebileceği hükmü bu kanun değişikliği ile yasadaki yerini almıştır (3386/5). Kültür Bakanlığınca tespiti yapılan eserlerin Yüksek Kurul tarafından tescili yapılırken kanun değişikliği ile bu yetki, tek görevi, uygulamaya yönelik kararlar almakla sınırlı olan koruma kurullarına verilmiş ve kurulların bugünkü görev tanımı oluşturulmuştur (3386/14).

5.2.2. 5226 sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

2863 sayılı Kanun, 2004 tarihinde yürürlüğü giren "5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile de değişikliğe uğramıştır. Söz konusu değişiklikler ile kültür varlığı tanımlarına Peribacaları eklenmiş ve koruma amaçlı imar planı ve alan yönetimi tanımları kanunda yerini almıştır.

5226 sayılı Kanun, 2863 sayılı Kanunun 12. maddesinin "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Katkı Fonu" olan başlığını "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı" olarak değiştirmiş; 1. fıkradaki kredi verilir ifadesini ve bununla ilgili 4. fıkrayı kaldırmış ve maddeye yeni fıkralar eklemiş, Bakanlık bütçesine bu amaçla yeterli ödenek konulacağı belirtilmiştir.

5226 sayılı Kanunla yapılan diğer bir değişiklik ile taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kullanılmak üzere kaynak temini amacıyla emlak vergilerinden %10 nispetinde katkı payı alınması öngörülmüştür. Buna göre emlak vergilerinden tahakkuk ettirilen %10'luk miktar il özel idaresi tarafından açılacak özel bir hesapta toplanacak ve valinin denetiminde yerel yönetimlerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler için kullanılacaktır (Özel, 2005).

Bu değişiklikler haricinde 5226 sayılı Kanunu ile koruma amaçlı imar planlarının ekip halinde hangi uzmanlık dalları tarafından hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir. Yine, 2863 sayılı Yasa'nın 17. maddesi ile koruma amaçlı imar planlarının 2

yıl[1] içerisinde yapılmaması halinde "Geçiş Dönemi Koruma Esasları ve Kullanma Şartları" kapsamında konuların değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir.

5.2.3. 648 Sayılı KHK ile Yapılan Değişiklikler

17.08.2011 tarihinde yürürlüğe giren 648 Sayılı "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"[2] ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nda, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'unda ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda önemli değişiklikler yapılmıştır. 648 Sayılı KHK ile yapılan değişiklikler 2863 sayılı Kanun açısından incelendiğinde, bu güne kadar kültür ve tabiat varlığı olarak tek bir kurul bünyesinde koruma kararları değerlendirilen kültür ve tabiat varlıkları, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde) ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde) tarafından değerlendirilmeye başlanacaktır. Ayrıca, 648 sayılı KHK'nin 45 inci maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 51 inci maddesinde değişikliğe gidilmiş, daha önce Koruma Bölge Kurulu kararlarına tavsiye niteliğinde karar alabilen koruma yüksek kurullarının bu değişiklik ile bölge kurulları tarafından alınan kararları değiştirebileceği ifade edilmiştir. Değişiklik öncesinde, sit ilan edilen alanlarda 3 ay içerisinde belirlenen ve iki yıl içerisinde koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar geçerliliği bulunan geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma koşulları süresi, üç yıl olarak değiştirilmiş ve koruma bölge kurullarına bu süreyi gerekli gördüğü kadar uzatma yetkisi tanınmıştır.

5.3. KUDEB Yönetmeliği

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları tarafından alınan kararların, uygulamasını yürütmek, denetimini yapmak üzere, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde,2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 10., 11. ve 57. maddeleri esas alınarak

[1] 2 yıl olarak belirlenen bu süre Koruma Bölge Kurulu'nun uygun görmesi durumunda 1 yıl daha uzatılabilmekteydi.
[2] 17.08.2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazete

düzenlenen yönetmeliklerle Koruma Uygulama ve Denetleme Büroları (KUDEB) kurulabileceği hükme bağlanmıştır.

Toplumların kültürel kaynakların korunmasına ve gelecek nesillere aktarılması ve bu süreç için sürekli ve dengeli ekonomik/sosyal gelişmeyi sağlayacak yeni politikaların oluşturulması yerel yönetimlerin başlıca görevlerindendir. Ancak 2863 sayılı Kanun ve diğer kanunlar ile yerel yönetimler, Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurullarınca alınan kararların uygulanması, denetlenmesi ve kaynak temini ile görevlendirmektedir. Bu bağlamda kültürel değerleri koruma sorumluluğunun yerel yönetimlerce üstlenilememesi yasal bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Yönetmeliğin "Koruma, Uygulama Ve Denetim Bürolarının Görevleri" başlıklı 7. Maddesi ile KUDEB biriminin görevleri ifade edilmiştir. Buna göre, kültür varlıklarının onarımına ait ön izin belgesi düzenlemek, kültür varlıkları ile bunların koruma alanlarında ve sit alanlarında yapılan onarımların, yapının özgün karakterine uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştiremediğini denetlemek ve bunlara ait belgeleri düzenlemek, onaylı koruma planlarının uygulanmasını denetlemek KUDEB'in yetkileri arasındadır. Bununla beraber KUDEB'in görevleri arasında yer alan koruma bölge kurullarınca uygun bulunan koruma planına aykırı veya izinsiz olarak yapılan yapılar hakkında gerekli işlemleri yapma yetkisi de planların uygulanabilirliği açısından önemlidir.

5.4. Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

Yapılı çevrenin yenileme ihtiyacı, kentteki yapıların sosyal, fiziksel ve sosyal anlamda eskimesinden doğabileceği gibi, belli bir semtin ve kent kesiminin değerini tüm olarak yitirmesi sonucunda da ortaya çıkmaktadır (Keleş, 2006).

Yıpranan alanların yenilenmesi kapsamında çıkarılan kanunla beraber, sınırları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek "Yenileme Alanları" ve Yenileme Avan Projeleri" ve "Yenileme Uygulama Projeleri" kavramları mevzuattaki yerini almıştır. 5366 sayılı Kanun ile yenileme alanı, yenilenme ihtiyacı duyulan alanlar, korunacak alan ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere bir kısmında, sınırları yetkili

idarenin teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'nca kabul edilerek belirlenen alanlar olarak tanımlanmaktadır (5366/4).

Yenileme Kanunu, eskimeye yüz tutmuş tarihi alanların, bölge gelişimine uygun olarak yeniden canlandırılması üzerine temellendirilmiştir. Bu süreç içerisine kentin ihtiyacı olan sosyal ve teknik donatı alanlarının ayrılması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, kültür varlıklarının yaşatılarak kullanılmasını hedeflemektedir (5366/1).

Koruma amaçlı imar planı tarihi alanların arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî özelliklerinin korunmasına yönelik kararlar verilirken bunların yanı sıra kültürel ve sosyo-ekonomik verileri de içeren alan araştırmalarının yapılmasını öngörmektedir. Bu çerçevede hazırlanan koruma planlarında yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerleri göz önünde bulundurularak sosyal ve ekonomik durumun iyileştirmesine yönelik istihdam ve katma değer yaratan stratejilerin belirlenmesi hedeflemektedir. Yenileme kanununda ise süreç içerisinde yıkılmaya yüz tutmuş yapıların sadece fiziksel anlamda canlandırılması ile ekonomik çıkar hedeflenmekte, mülkiyet sorunları olan yapıların daha rahat kamulaştırılmasına olanak sağlanmaktadır. Bu nedenle bölgede mülk sahipleri ve diğer kullanıcıların kaçınılmaz bir biçimde değişebileceği göz ardı edilmektedir.

Sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerle zaman içinde kentsel çöküntü alanı haline gelmiş olan tarihi kent merkezleri, yaşayan insanlar için nispeten ucuz barınma ortamı yaratmaları nedeniyle düşük ve orta gelirli kesim için cazip hale gelmiştir. Ucuz kira bedelleri, kent merkezlerinde olmaları nedeniyle düzensiz ve kayıt dışı iş alanlarına yakınlık buraların ifade edilen kesimler için yerleşmeye uygun ortamlar olmasını sağlamaktadır (Fidan, 2007). Bu ve benzeri nedenler de göz önünde bulundurulduğunda zamanla eskiyen alanlarda sadece fiziksel yenilemeden bahsetmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

5.5. Bölüm Değerlendirmesi

Korumaya ilişkin yasal düzenlemeler, koruma olgusunu sadece koruma kurullarınca üstlenilmesi gereken bir sorumluluk haline getirerek, sivil toplum kuruluşlarını, sivil halkı ve üniversiteleri koruma sürecinden soyutlamakta, yerel yönetimler bünyesinde kurulan KUDEB vb. oluşumların yetkilerini ise koruma kurullarınca alınan kararların uygulamaları yürütmek ve denetimlerini yapmakla sınırlı bırakmaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında ülkemizdeki koruma kültürünün yasalarla belirtilen sınırlar içerisinde kaldığını söylemek mümkündür. Oysaki sağlıklı bir koruma eyleminden bahsedebilmek için, koruma eylemlerinin korunan varlığın özellikleri göz önünde bulundurularak yapılması, teknik olarak kültür varlıklarının iyi irdelenip, tasnif edilmesi ve sağlıklı koruma yöntemleri ile daha geniş katılımcı organizasyon şemalarının ve korumaya yönelik genel esasların belirlenmesi gerekmektedir.

6. ÜLKEMİZDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Koruma eylemi, zaman içerinde değişen koşullara uyum sağlayarak her neslin tarihi değerlerini bir sonraki nesille aktardığı için devamlılık arz eden bir süreçtir. Bu nedenle, tarihi çevreyi koruma sürecinde ortaya çıkan sorunlara yönelik çözüm üretme çabalarına ülkemize göre çok erken başlayan Avrupa'da, tarihi alanların korunması rastlantılara bırakılmamış; korumaya ilişkin iyi bir planlama ile birlikte merkezi ve yerel yönetimlerin sağladığı fonlar, mülk sahibi ve gönüllülerin katkı ve çabalarıyla hayata geçirilmesi çabasına girilmiştir (Ahunbay, 1999). Ancak, ülkemizde, sağlanan bazı gelişmelere karşın, tarihi çevrelerin korunmasında, yasal düzenleme, finansal kaynak yetersizliği ve koruma bilincinin eksikliği açısından bir takım sorunlar yaşanmaktadır. Bu bölümde kültürel mirasın korunmasında karşılaşılan bu sorunlara değinilmiştir.

6.1. Koruma Bilinci ve Katılım Sorunları

Güler (2012)'e göre kültürel mirasın korunması için kanunlar çıkarmak yeterli değildir. Koruma işi ile uğraşan uzmanların ve korumaya gönül veren insanların yanı sıra toplumsal bilincin ve farkındalığın oluşturulması korumanın amacına ulaşılabilmesi için en önemli koşuldur. Bu nedenle koruma kültürünün oluşumu ve gelişimine ilişkin etkinliklerin temel hedefi, bireylerin ortak sorumluluk alıp, bilinçli yaklaşarak ve kamu yararını kişisel ya da grup yararının önünde tutarak koruma sürecine katılmalarını sağlamaktır (Madran ve Özgönül, 2005).

Arslan (1989) da sağlıklı bir koruma sürecinde en önemli kavramın "bilinç" olduğunu vurgulamakta ve korumanın gerçekleşebilmesinin bilincin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve örgütlenmesine bağlı olduğunu savunmaktadır.

Toplumların ve bireylerin tarihi çevreyi koruma isteği bazı istek ve ihtiyaçları ile çelişmekte, toplumsal bilinç yeteri kadar güçlü olmadığı zaman bütün gerekli yasal çerçeve hazır olsa bile kültür varlıklarına zarar verilebilmektedir (Kuban, 2000). Örneğin, mülk sahipleri kentsel gelişmeler sonucu oluşacak rantı kendi parselleri için sağlamaya çalışmakta, koruma dışında kalan parsellerinin yakınına fazla yapılanma gelmemesi için güçlü bir şekilde korumacı davranmaktadır. Ancak kendi parselleri

koruma altına alındığı zaman gayrimenkullerinin tescile değer olmadığını savunarak kültür varlığını yok etmenin yasal olmayan yollarını arayabilmektedirler (Arkon, 1992). Bu nedenle korumadaki başarı toplumsal çıkar gözeten koruma bilincine sahip bireylerin koruma sürecine katılımı ile mümkün olacaktır. Tankut (1990)'a göre her aşamada ve her yaş grubu için koruma eğitimi ve koruma bilinci bu nedenle önemlidir. Bu görüş sadece daha iyi koruma uzmanlarının yetişmesi için değil, aynı zamanda daha duyarlı yerel yönetimler, onarım ustaları ve halk için de gereklidir. Ayrıca bu sürece tüm yayın organlarının olabilecek etkileri de göz ardı edilmemelidir.

6.2. Korumanın Sosyal ve Kültürel Sorunları

Korumanın sosyal ve kültürel sorunları, daha çok uzun süredir korunan alanlarda yaşayan barınma ve yaşama çabası olan düşük gelirli insanlar ile kente yeni gelecek insanların bir araya getirdiği bir sorun olarak değerlendirilebilir.

Tarihi alanlardaki yapıların tiplerinden, büyüklüklerinden ve yapılara ilişkin tarihi araştırmalardan anlaşılabileceği üzere ekonomik koşulları 19. yy. da günün koşullar içinde günümüze kıyasla daha iyi olduğu söylenebilir. Birçok nedenle zaman içerisinde değişen bu durum günümüzde ise tarihi çevreyi terk edilmiş ve yıkılmaya yüz tutan evleri barındıran çöküntü alanına çevirmiştir. Bu alanlar sosyal açıdan incelendiğinde ev sahibi oranının düşük, kiracı oranının yüksek olduğu ve düşük kira karşılığı iskân edilen, gecekondu yerleşmelerine alternatif olarak seçilen alanlara dönüştüğü görülmektedir (Tankut, 1990). Dolayısıyla şehir merkezlerinde yer alan tarihi alanlar yüksek arsa fiyatı ve imar rantı baskınının yanı sıra bu bölgede yaşayanların ekonomik gelirlerinin düşük olması bu alanlardaki tahribat sürecini hızlandırmaktadır.

Kayın (2004)'a göre tarihi alanların kültürel açıdan karşılaştığı en önemli sorunlardan bir tanesini bu alanların kültürel değerlerden, coğrafyadan ve insanlardan yalıtılmasıdır. Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de turizm getirisine göre tasarlanan tarihi alanlar sahne dekoru haline getirilmektedir. Ancak tarihi kentler öncelikle o kentte yaşayanlar için korunması gerekmektedir. Tuncer (2009) de tarihsel çevrenin korunması için yapıların korunması kadar bu alanlarda yaşayan insanların refahını iyileştirici ve yoksulluğu azaltıcı önlemlerin alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Ülkemizdeki mevcut koruma mevzuatı çöküntüye uğramış tarihi alanların yenilenmesine fiziki ve mekânsal anlamda olanak sağlamaktadır. Oysa fiziksel yıpranmaların temelinde, korumanının kültürel ve sosyal sorunları önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle tarihi alanlardaki eskime ve yıpranma sorunlarının rantsal çıkarlar göz ardı edilerek kamu yararı ilkesi temelinde, kültürel problemler göz önünde bulundurularak çözülmesi gerekmektedir (Altınörs Çırak, 2010).

6.3. Yasal ve Yönetsel Düzenlemelere İlişkin Sorunlar

Kültürel mirasın korunması, 2863 sayılı Kanunun ve ilgili koruma mevzuatları ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili birimlerinin görevi olarak belirlenmiştir. Belediye Kanunu'nun "Hemşehri Hukuku "nu açıklayan 13. maddesi, eskiyen kent kısımlarının yeniden inşa edilmesi ve kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumasına ilişkin 73. maddesi ile İl Özel İdareleri Kanunu'nun 16. maddesi yerel yönetimlerin kendi sınırları içerisinde kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapabileceği ifade edilmiştir.

Uluslararası kabulün aksine ülkemizde koruma mevzuatı ile tarihi alanların korunması görevini yerel yönetimler yerine merkezi hükümet organlarına verilmesi, yerel yönetimlerin sadece bakanlık ve ilgili birimlerince alınan kararların uygulanmasını sağlamak, denetimini yapmak ve tarihi alanlara maddi kaynak sağlamak ile görevlendirilmesi yerel yönetimler üzerinde farklı bir anlayış oluşturmaktadır. Gerek yasal boşluklar, gerekse de bu anlayış nedeniyle yerel yönetimler zaman içerisinde koruma karşıtı kurumlar haline gelmiştir (Madran ve Özgönül, 2005). Akın (1988)'a göre tarihi mirasın asıl sahibi ve denetleyici olması gereken yerel yönetimlerin korumacılığın gerekliliğine tam olarak inanmamış ve önemini kavrayamamış olması da koruma önündeki en önemli sorulardan bir tanesidir. Oysa sağlıklı bir koruma süreci koruma bilincine sahip yerel yönetimlerin varlığı ile mümkün olacaktır.

Diğer bir açıdan koruma sadece devlet kurumlarının eşgüdümü ile sağlanabilecek bir süreç değildir. Koruma altına alan kurumun tarihi alanların veya yapıların nasıl korunacağından sorumlu olmaması, tescilin ardından gelen sorunların onu bağlamaması çözüm getirilmesi gereken en önemli sorunlardan biridir (Arel, 1994). Bu nedenle talepte bulunan ülkelere teknik uzman desteğinde bulunarak koruma

politikaları belirleyen Avrupa Konseyi'nin mirasın korunması için tavsiye ettiği "Entegre Koruma" yaklaşımı en önemli gerekliliklerden birisidir. Bu yaklaşıma göre korumanın ön planda tutulduğu kentleşme politikaları ışığında süreçten etkilenen ve süreci etkileyen kişi ve kuruluşların koordinasyon halinde çalışması gerekmektedir (Eke ve Özcan, 1988). Bu bağlamda yapılması gereken korumaya ilişkin mevzuatın daha katılımcı ve işbirliğine açık olacak şekilde düzenlenerek, yerel yönetimlerin etkinliklerinin ve sorumluluklarının artırılmasıdır.

6.4. Hızlı Kentleşmeye Bağlı Sorunlar

Tarih boyunca oluşan kimlik bir kentin en önemli özelliğidir. Tarihi kimliği güçlü kentler mimari dokunun da bu kimliği güçlendirmesiyle dünya ölçeğinde önem kazanmaktadır (Karaaslan, 2010). Ancak hızlı kentleşmenin yarattığı sorunlardan bir tanesi insanların sahip oldukları gelenekleri, görenekleri ve kimliklerini kaybetme tehdidi ile karşı karşıya kalmaları ve bunun yaşadıkları kentlere hızlı bir şekilde sirayet etmesidir.

Diğer bir açıdan ülkemizde ekonomik politikalarla hız kazanan sanayileşme ve kentleşme, özellikle kentlerin merkezlerinde kalan tarihi alanlarda toprak rantının artmasına neden olmaktadır. Bu durum da tarihi kent dokularında tahribatı artırmıştır (Özdemir Dağıstan, 2005). Kişisel çıkarların ve arsa rantlarının ön planda tutulduğu bu hızlı kentleşme sürecinde koruma bilincinin, koruma politikalarının ve kültür varlıkları için ayrılan maddi desteklerin yetersiz olması gibi olumsuzlukların tarihi değerlerin ya umursanmaz şekilde kullanılmasına ya da imar amacıyla yağmalanmasına neden olmaktadır (Bademli, 1997).

Bununla beraber yeni imara açılan alanlarda uygulama yapılmasının daha kolay olması, seçmene hitap etmesi, mülkiyet sorununun çok az olması ya da olmaması, sit alanlarında yapılacak uygulamaların daha fazla maliyet getirmesi gibi nedenler tarihi alanlarda yapılacak koruma çalışmalarına belediyelerin isteksiz olmasına neden olmakta ve bu alanlarda planlama çalışmaları ikinci plana atılmaktadır (Madran ve Özgönül, 2005).

6.5. Finansal Sorunlar

Tarihsel çevrenin koruma çalışmalarında halkın bilinçlenmesine ivme kazandıracak olan, uygulamaların başarısı ve süreklilik kazanmasında etkin rol oynayan yönlerden biri, belki de başta geleni, koruma için gerekli parasal olanakların sağlanmasıdır. Dolayısıyla korumada istenilen sonuçların elde edilmesi teknik ayrıntıların ötesinde, parasal sorunların çözümlenmesine bağlıdır (Erdem, 1997). Bu gerçekliğe karşın, Ülkemizde tarihi alanların korunması için ayrılan ödeneğin mevcut kültür varlıklarına oranla yetersiz olması ve ödeneğin başka alanlarda kullanılması koruma sürecine ilişkin önemli sorunlardan biridir. Ayrıca, koruma konusunda kamunun finansal olarak yeterli güce sahip olmaması, koruma sürecinde ortaya çıkan maliyetlerin sıklıkla mülk sahibi ya da kullanıcılar üzerine yüklenmesine neden olmakta; kamu yararı adına mülkiyet haklarında yapılan kısıtlamalardan doğan maliyet toplumsal düzeyde paylaşılamamaktadır (Sarıkaya Levent, 2014).

Kültür varlıklarının korunması sürecini derin biçimde etkileyen finansal sorunlar tez çalışmasının “Özel Mülkiyete Ait Korunan Alanlara Yönelik Finansal Destek Araçları Ve Uygulama Sorunları” başlığı altında kapsamlı olarak tartışılmıştır.

7. ÖZEL MÜLKE AİT KORUNAN ALANLARA YÖNELİK FİNANSAL DESTEK ARAÇLARI VE UYGULAMA SORUNLARI

Ülkemizde, korunan alanların yoğunlukla eski şehir dokusu içerisinde yer alması ve şehir gelişiminin ise eski yerleşim etrafında eklenerek genişlemesi nedeniyle, bu alanlar ekonomik getirisi yüksek alanlar olarak tanımlanmakta, bu alanların korunan alanlar olarak ilan edilmesi durumunda, kültür varlıklarının korunması adına ilgili Koruma Kurullarınca imar haklarında kısıtlamalaya gidilebilmektedir. Ayrıca, bu yapıların özgün biçimine uygun yapılması için, hazırlanması 2863 sayılı Yasa ve ilgili yönetmelikleri ile şart koşulan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri ve yapıların rekonstrüksiyon çalışmaların tescilsiz bina yapımına göre çok daha maliyetli olması bu alanlarda yaşayanlar için mağduriyet doğurmaktadır. Kültür varlıklarının korunması sürecinde bu mağduriyet toplumsal düzeyde paylaşılamamaktadır. Bu anlamda, toplumsal değerlerin korunması adına kültür varlıkları mülk sahiplerinin mağdur edilmesi durumunun ortadan kaldırılması için bu alanlarda finansman desteği sağlanması koruma faaliyetleri açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede ifade edilen hususta yasal olarak düzenlenen kanun maddeleri ve ilgili yönetmelikleri kapsamında sağlanan yardımlar üzerinde durulmuştur.

7.1. Başbakanlık Tanıtma Fonu

10.6.1985 tarih ve 3230 sayılı Kanun ile kurulan ve "Tanıtma Fonu Kurulunun Teşkili İle Çalışma Ve Harcama Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik" kapsamında uygulama yapılan Tanıtma Fonu'nun (Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulunun) amaç ve hedefleri arasında Türk kültür varlığının yayılmasının sağlanması yer almaktadır.

3230 sayılı "Tanıtma Fonu Teşkili ile 11.07.1939 tarihli ve 3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline dair Kanunun 4'üncü Maddesine Bir Bent Eklenmesi Hakkında Kanun[3]"un 3 üncü maddesinde Bakanlık bütçesinde tanıtım amacı için ayrılacak miktar, kanunla oluşturulan fonlardan aktarılacak miktar ile bağış, yardım ve diğer gelirler fonun gelir kaynakları olarak ifade edilmiştir.

[3] 28.6.1985 Tarih ve 18795 Sayılı Resmi Gazete

7.2. Toplu Konut İdaresi Restorasyon Kredisi

2863 sayılı Yasanın 12. maddesi 8. bendi 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'na atıfta bulunarak kültür varlığına sahip özel ve tüzel kişilere uygun faiz kredileri kullanma imkânı getirmektedir. Yine aynı madde ile TOKİ tarafından verilen kredilerin en az %10'unun tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine kullanılmak üzere verileceği belirtilmektedir.

Kendi alt madde hükümleri ile 2005 yılında yürürlüğe gireceği belirtilen Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafları arasında imzalanan "Toplu Konut İdaresince Taşınmaz Kültür Varlıklarının Bakımı, Onarımı ve Restorasyonu İçin Kullandırılacak Kredilerin Tahsis, Kullanımı ve Geri Ödemelerine Dair Usul ve Esaslar" ile 2863 sayılı Yasanın 12. maddesi 8. bendinin uygulama esasları tanımlanmıştır. Bu esaslara göre, ilgili kurumlar tarafından tarihi dokuların yenilenmesine yönelik hazırlanan projeler önceliklidir. Bu değerlendirme yapılırken kullandırılacak kredilerde onarımı yapılacak kültür varlığının, mimari ve kültürel durumu, fiziki durumu, yakın çevresinin özellikleri ve yapının kullanım amacı göz önünde bulundurulmaktadır. Hazırlanacak proje kapsamında yapılacak uygulamalar, kültürel özelliklerin korunmasına, sağlıklaştırılmasına ve yapıya işlev kazandırmaya yönelik olmak zorundadır. Taşınmaz kültür varlığının bakımı, onarımı ve restorasyonu için yapılacak işlemlerin, yapının kültür varlığı niteliğinin devamını sağlaması, gerekirse sağlıklaştırılması ve işlev kazandırılması amacına yönelik olması gerekmektedir.

Tablo 1. TOKİ Restorasyon Kredisinden Faydalanan Proje Sayıları.

DÖNEM	KREDİ AÇILAN PROJE SAYISI	BİTEN PROJE SAYISI	TAHSİS EDİLEN KREDİ MİKTARI	ÖDENEN KREDİ MİKTARI
2005	16	16	1.175.446,56	1.175.446,56
2006/1	29	28	2.083.868,34	2.058.868,34
2006/2	21	21	1.493.548,10	1.493.548,10
2007	34	34	2.657.813,66	2.549.013,66
2008	54	54	4.031.633,66	4.031.633,66
2009/1	59	58	4.391.212,27	3.970.151,98
2009/2	21	21	1.518.393,42	1.518.393,42
2010	38	36	3.014.250,38	2.687.850,38
2011	70	52	6.104.255,56	5.298.099,15
2012	98	62	9.694.845,61	7.026.420,62
2013	69	39	7.502.724,86	5.342.324,33
2014	66	18	7.766.558,50	3.956.280,23
2015	78	1	10.368.568,53	2.072.452,38
TOPLAM	**653**	**440**	**61.803.119,45**	**43.179.982,81**

(Anonim, 2014a)

TOKİ Restorasyon kredisine ait veriler incelendiğinde Türkiye genelinde 2005 yılından başlayarak 653 adet tescilli yapının faydalandığı ve 440 tanesinin proje uygulamasının tamamlandığı anlaşılmaktadır (Anonim, 2014a). Ancak, TOKİ Restorasyon Kredileri geri ödemeli olması nedeniyle fazla tercih edilmemekte, diğer yardımlardan faydalanamayan mülk sahiplerince kullanım yoluna gidilmektedir. Ayrıca, bu kredi usullerinin tescilli yapı sahiplerince yeteri kadar bilinmemesi, fazla kullanılmamasının bir diğer nedenidir.

7.3. Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu Destekleri

Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nun [4] amacı, kültürel gereksinimlerin sağlanması; kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir kültürün bir öğesi haline gelmesi; kültürel iletişim ve etkileşim ortamının etkinleştirilmesi; toplumun kültürel değerlere ulaşım olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesi; ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür merkezlerinin yapımı ve işletilmesine yönelik kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesini sağlamaktır (5225/1). Kanunun 4. maddesinde 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının, bu Kanunun amacı doğrultusunda kullanılması durumunda teşvik veya indirimden tescilli yapıların faydalanabileceği hükmü yer almaktadır.

5225 sayılı Kanun'da öngörülen teşvik ve indirim unsurlarından yararlanan girişimler için başka bir teşvik mevzuatında da benzer teşvik ve indirimlerin bulunması halinde, yatırımcı veya girişimcinin lehine olan hükümler uygulanmaktadır (Anonim, 2013a).

7.4. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik

Kültür ve Turizm Bakanlığınca özel mülke ait korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakım ve onarımı için ayni, nakdi ve teknik yardım yapılacağı 2863 sayılı Kanun'un 12.maddesinde belirtilmektedir. Bahsi geçen hüküm doğrultusunda düzenlenen "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik" ile yapılacak yardımların usul ve esasları belirlenmiştir. Buna göre nakdi yardımdan sadece özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişiler yararlanabilmekte, mülkiyeti kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmaz kültür varlıkları yardımdan yararlanamamaktadır.

Yardım yapılacak projeler için, mevcut durumu ile aciliyet içermesi, mimari ve kültürel açıdan dönemsel, bölgesel değer teşkil etmesi, yıl içerisinde tamamlanacak

[4] 21.07.2004 tarih ve 25529 sayılı Resmi Gazete

olması, mülkiyeti Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamuya yararlı derneklere ait olması ve sit alanı içerisinde ise doku bütünlüğü ve karakteri bozulmamış, korunması gerekli sokak veya meydan üzerinde yer alan yapılardan olması öncelikli değerlendirme kriterlerindendir.

Tüm bu veriler ışığında 2005-2014 yılları arası toplam ödenekler ile proje ve proje uygulama yardımlarında ödeneklerin gerçekleşme sayı ve tutarları tablo 2 ve 3 de belirtilmektedir.

Tablo 2. 2005-2014 Yılları Arası Toplam Ödenekler İle Proje Ve Proje Uygulama Yardımlarında Ödeneklerin Gerçekleşme Tutarları

YILI	ÖDENEK MİKTARI	PROJE YARDIMI GERÇEKLEŞEN TUTAR	UYGULAMA YARDIMI GERÇEKLEŞEN TUTAR	TOPLAM GERÇEKLEŞEN TUTAR
2005	5.300.000,00	3.319.337,00	134.411,00	3.453.748,00
2006	5.303.445,00	1.749.956,00	1.556.237,00	3.306.193,00
2007	5.595.000,00	1.003.391,00	3.315.000,00	4.318.391,00
2008	8.000.000,00	2.091.175,00	3.653.981,00	5.745.156,00
2009	8.156.000,00	2.278.661,00	3.610.662,00	5.889.323,00
2010	11.914.000,00	2.880.356,00	5.116.430,67	7.996.786,67
2011	12.605.000,00	3.203.745,00	5.367.400,00	8.571.145,00
2012	13.487.000,00	2.694.672,00	7.670.000,00	10.364.672,00
2013	13.500.000,00	3.100.917,00	7.266.000,00	10.366.917,00
2014	14.310.000,00	3.243.146,00	7.925.500,00	10.168.646,00
TOPLAM	**98.170.445,00**	**24.565.856,00**	**45.615.621,67**	**70.181.477,67**

(Anonim, 2013b)

Tablo 3. 2005-2014 Yılları Arasında Yapılan Proje Ve Proje Uygulama Yardımı Başvuru İle Gerçekleşme Sayılarına İlişkin Bilgiler

YILI	**PROJE YARDIMI**			**PROJE UYGULAMA YARDIMI**			TOPLAM GERÇEKLEŞ-ME SAYISI (PROJE+ UYGULAMA)
	BAŞ-VURU SAYISI	YARDIM YAPILMASI-NA KARAR VERİLENLE-RİN SAYISI	GERÇEK-LEŞME SAYISI	BAŞVU-RU SAYISI	YARDIM YAPILMASI-NA KARAR VERİLENLE-RİN SAYISI	GERÇEK-LEŞME SAYISI	
2005	384	384	247	3	3	2	249
2006	1613	416	240	260	41	37	277
2007	2185	247	139	362	109	92	231
2008	1223	562	288	480	152	135	423
2009	1103	441	247	562	204	154	401
2010	972	518	329	482	282	212	541
2011	1073	552	325	512	292	227	552
2012	988	497	276	615	263	205	481
2013	824	544	302	595	312	238	540
2014	681	428	220	517	307	217	437
TOPLAM	**11046**	**4589**	**2613**	**4388**	**1965**	**1519**	**4132**

(Anonim, 2013b)

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde 2005 - 2014 yılları arasında proje yardımı için 11046 başvurunun gerçekleştiği, 4589 kültür varlığı için yardım yapılması kararı verildiği, ancak 2613 tanesinin bu yardımdan faydalandığı anlaşılmaktadır. Tablo 3'te değerleri belirtilen uygulama yardımları için ise aynı yıl aralığında 4388 başvuru bulunduğu, 1965 kültür varlığı için yardım yapılmasına karar verildiği, ancak 1519 tanesinin bu yardımı kullanabildiği görülmektedir. Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik Toplu Konut İdaresi'nce verilen destek kredisi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan yardımlar karşılaştırıldığında, vurgulanması gereken en önemli nokta, Bakanlık tarafından sağlanan yardımların çok daha fazla tercih edilen bir süreç/yöntem olmasıdır. Karşılıksız verilmesinin yanı sıra, gelir getirmeyen, konut kullanımındaki yapılara fırsat sağlaması ve hepsinden önemlisi dar gelirli taşınmaz sahiplerinin yapılarını yaşatabilmesine olanak tanıması Bakanlık tarafından verilen yardımın tercih edilmesindeki başlıca etkenlerdir (Kitir ve Meşhur, 2016).

7.5. Sit Alanlarında Kalan Taşınmazların Hazine Taşınmazları İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik

2863 sayılı Kanun'un 15. maddesi (f) bendinde, 1/1000 ölçekli onaylı koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu parseller, aynı ada içerisindeki bütün parsel maliklerinin başvurusu ile trampa edilebileceği belirtilmektedir. Söz konusu maddeye dayanılarak hazırlanan Yönetmelik; üzerinde tahsisi bulunmayan ve kullanılmayan hazine arsa veya arazileri ile müstakil veya hisseli parsellerin değişime konu olabilmesi için;

- I. ve II. derece arkeolojik sit alanı ile I. derece doğal sit alanı olarak tescil edilen ve 1/1000 ölçekli onaylı koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen yerlerden olması,
- Mülkiyet sorunu olmaması,
- Sit alanı olduğuna dair tapu kütüğüne şerh konulduktan sonra, miras ve ölüme bağlı tasarruflar dışında sonradan edinilmemesi,
- Milli Parklar Kanunu kapsamında kalmaması,

- Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanununa göre uygulama alanı ilan edilen bölgelerden olmaması,
- Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu kapsamında kalıp Milli Savunma Bakanlığınca kamulaştırılması gereken alanlardan olmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Değişim konusunun rant haline getirilmemesi için sit alanı içerisinde yer alan parsellerin miras ve ölüme bağlı tasarruflar dışında, sonradan mülk edinilmesi durumunda taleplerinin değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir.

Bahse konu yönetmeliğin 4. maddesi, değişimi yapılacak taşınmazlar için I. ve II. derece arkeolojik sit alanı kapsamında kalmasını ve "Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi Ve Müelliflerine İlişkin Usul Ve Esaslara Ait Yönetmelik" kapsamında onaylanmış 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen alanlardan olması şartını koşmaktadır. Yüksek Kurulu'nun 5.11.1999 tarih ve 658 sayılı "Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları" ilke kararı ile I. ve II. derece arkeolojik sit alanları, hiçbir yapılaşmaya izin verilmeyecek, sadece bilimsel araştırmalara yönelik çalışmalarda kullanılacak alan olarak tanımlanmış olmasına rağmen taşınmaz değişimi yapılacak parseller için koruma amaçlı imar planı şartının koşulması hiçbir anlam ifade etmemekte, sadece değişim sürecini yavaşlatmakta ve ek masraflara sebep olmaktadır. Bu alanlar için I. veya II. derece arkeolojik sit alanı olduğuna dair ilgili koruma kurul kararını taşınmaz değişimi için yeterli kılacak yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Taşınmaz değişim sürecinde, bireysel başvurular kapsamında Bakanlık tarafından her yıl belirlenerek taşınmaz değişim programlarına alınan yerlerde bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait taşınmazların değişimi değerlendirilmektedir. Bu durum, aynı sit alanı sınırları içerisinde yer alan bütün farklı taşınmaz maliklerinin bireysel başvurusunu gerektirmekte ve bu, değişim konusunda bilgisi olmayan maliklerin, arkeolojik sit alanı üzerinde bulunan özel mülklerini kullanarak (tarımsal faaliyet, ağaçlandırma, inşa uygulama vb.) arkeolojik sit alanlarına zarar vermesine ya da taşınmaz değişimi süreci boyunca bu haklardan mahrum kalmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede gerek tarihi alanların tahribatını engellemek gerekse hak mahrumiyetine neden olmamak adına sit alanlarında kalan parsellerin başka parseller ile

değişimi için söz konusu alanın I. veya II derece arkeolojik sit alanı ilan edildiğine dair ilgili Koruma Bölge Kurulu kararlarının yeterli olması ve kısa bir süre içerisinde mülk sahibi başvurusu beklenmeksizin takas işlemlerinin ilgili bakanlıklarca değerlendirilmesi sağlıklı olacaktır.

7.6. İmar Hakkı Transferi

İmar hakkı transferi ilk defa 5226 sayılı Kanun[5] ile yapılan değişiklik sonrası 2863 sayılı Kanun'daki yerini almıştır. Uluslararası deneyimler dikkate alındığında, imar hakkı transferinin amacı, korunması gerekli alanlarda, var olan imar hakkı veya imar baskısı altında oluşabilecek potansiyel imar haklarının, bir bölümünün veya tamamının bir menkulleştirme aracı ile başka alana transfer ederek bu alanların korunmasını sağlamaktır (Göksu, 2008).

Kültürel değerler açısındasın imar hakkı kısıtlaması daha çok kentsel sit alanları, III. derece arkeolojik sit alanları ve tescilli yapılar ile koruma alanlarında karşılaşılan bir sorundur. Gerek kentsel sit alanlarında hazırlanan koruma amaçlı imar planları ile gerekse de bireysel tescili bulunan kültür varlıkları ile koruma alanlarında izin verilen yapılaşmalar, kültür varlıklarının korunması adına, daha kısıtlı olmakta ve bu da ifade edilen alanlarda imar hakkı kaybına neden olmaktadır.

2863 sayılı Kanun yerel yönetimlere; kültür varlığı nedeniyle yapılanma hakları kısıtlanmış taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış alanlardan aktarma yetkisi vermektedir (2863/17-C). 2863 sayılı Yasa ile tanımı yapılan imar hakkı transferi uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle belirleneceği aynı kanunun maddesi ile ifade edilmektedir. Ancak bu süreç içerisinde uygulama yönetmeliğinin çıkmamış olması bu maddenin uygulanmasının önüne geçmektedir. İmar haklarında kısıtlamaya gidilmesi korkusu nedeniyle kültür varlıklarının tespit ve tescili gerek taşınmaz sahiplerinin gerekse de oy kaybetme korkusu ile yerel yönetimlerin desteklediği bir durum olmaktan çıkmakta; bu da

[5] 27.07.2004 tarih ve 5226 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

özellikle rant getirisi yüksek yerlerde kültür varlıklarının yok olmasına neden olmakta ve koruma bakışlı plan kararlarının uygulanması zorlaşmaktadır.

7.7. Kamulaştırma

Kamulaştırma, devlet ve kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz bir malın tamamı veya bir kısmına, Anayasa ve yasada gösterilen esas ve usullere uygun olarak zorla el atmasıdır (Özel, 2006). Kamulaştırma kavramı tanım olarak her ne kadar "zorla el koymak" niteliğinde olsa da ülkemizde kültür varlıklarının bulunduğu alanlarda kamulaştırma daha çok mülk sahiplerince talep edilen bir yöntem niteliğindedir.

2863 sayılı Kanunun 15. maddesi ile kültür varlıklarının kamulaştırılmasına ilişkin hükümler kapsamında;

- Kültür Turizm Bakanlığı'nca kültür varlıklarının ve koruma alanlarının hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılabileceği,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının, kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabileceği,
- Menşei vakıf olup da zaman içerisinde kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanlarının Vakıflar Genel Müdürlüğünce kamulaştırılabileceği,
- Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ve korunma alanları, imar planında kamusal kullanım alanlarına (yol, otopark, yeşil alan, vb.) rastlıyorsa bunların belediyelerce; kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kullandıkları kültür varlıklarının ise bu kurum ve kuruluşlarca kamulaştırılabileceği belirtilmektedir.

5226 sayılı Kanun'la 2863 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde yapılan değişiklikle, tüm kamu kurum ve kuruluşlarına il özel idarelerine, belediyelere ve mahalli idare birliklerine taşınmazın koruma bölge kurullarınca belirlenen fonksiyonda kullanılması kaydıyla kamulaştırma yetkisi verilmiştir (değişiklikten önce belediyeler, taşınmaz kültür varlıklarının korunma alanları imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa; diğer kamu kurum ve kuruluşları ise bakım ve onarımı ile görevli

oldukları veya kullandıkları taşınmaz kültür varlıklarının koruma alanlarını kamulaştırabiliyorlardı). Bu düzenlemenin özellikle taşınmaz kültür varlıklarının kamulaştırılmasında yerel yönetimlerin elini güçlendirebileceği kolaylıkla söylenebilir (Koç, 2007).

Ayrıca, emlak vergilerinden tahsil edilen katkı payları, özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarının kamulaştırılmasında kullanılmaktadır. Ancak kamulaştırma, katkı payı kullanımında en son tercih edilecek ve oransal olarak en az kaynak aktarılacak uygulama yöntemi olmaktadır. Bu durum her ne kadar kültür varlıklarının özel ve tüzel mülk sahiplerince korunması gerekliliği görüşünü destekler nitelikte olsa da, kamulaştırılması zorunluluk arz eden (özellikle mülkiyet sorunlarından dolayı onarılamayan) kültür varlıkları için olumsuz bir düzenlemedir.

7.8. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik ve Kullanım Sorunları

5226 sayılı Kanun değişikliği ile 2863 sayılı Kanun'un 12. maddesinin "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Katkı Fonu" olan başlığı "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı" olarak düzenlenmiş, 1. fıkradaki kredi verilir ifadesi ve bununla ilgili 4. fıkra kaldırılmış ve maddeye yeni fıkralar eklenmiştir (5226/6). Değişikliğin bu maddesi doğrultusunda yürürlüğe giren yönetmelik[6], belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla toplanan emlak vergisinin %10'u oranında tarh, tahakkuk ve tahsil edilecek katkı payının uygulama esaslarını belirlemek amacı ile çıkarılmıştır.

7.8.1. Katkı Payı Hesabı

Belediyelerce emlak vergilerinden tahsil edilen katkı payları özel bir hesapta izlenmekte ve en geç tahsilâtı takip eden ay sonuna kadar doğrudan il özel idarelerince katkı payı hesabına aktarılmaktadır. Bu işlemlerin takibinden belediye başkanı ve hesap

[6] 13.04.2005 tarih ve 25785 sayılı Resmi Gazete

işleri müdürü birlikte sorumludur ve katkı payı hesabının sekretarya hizmetleri il özel idarelerince yürütülmektedir. 06.12.2012 tarih ve 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında, büyükşehir statüsü alan illerde il özel idareleri kapatılmış; bu illerde katkı payı kullanımı ile ilgili yetkiler Valilik bünyesinde kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'na verilmiştir.

7.8.2. Katkı Payı Hesabı Kullanımı

Katkı payı hesabında toplanan miktar vali tarafından, taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan proje, uygulama ve kamulaştırma işlerinde kullanılmak üzere, proje sahibi il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere aktarılmakta ve yine vali tarafından denetimi yapılmaktadır. Kültür varlığının fiziki durumu, bölgede yer alan kültür varlığı sayısı, yapılacak uygulamanın ilin kültürel değerlerine katkısı Valilik tarafından değerlendirme kriteri olarak kabul edilmektedir.

İl özel idareleri veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları bu yönetmelik kapsamında gerçekleştirecekleri faaliyetler için katkı payı fonundan yararlanabilmekte; ancak, bu kurumlar tarafından gerçekleştirilen projeler için kullanılan miktar, başvuru dönemi itibariyle katkı payı hesabında toplanan miktarın %30'unu geçememektedir (KPY/7).

7.8.3. Katkı Payında Öncelik Sırası ve Kamulaştırma Durumu

Katkı payı aktarılacak projelerin nitelikleri ve öncelik sırası yönetmeliğin 10. maddesi kapsamında tanımlanmıştır. Kamulaştırma alanında öncelik sırası, Kanun'un 15 inci maddesi ile belediyelere verilen yetkiler kapsamında yapılacak kamulaştırmalar ve koruma amaçlı imar planları veya projelerin uygulanmasında ihtiyaç duyulan kamulaştırmalar şeklinde belirlenmiştir.

Planlama, projelendirme ve uygulama alanında öncelik sırası koruma amaçlı imar planları, koruma amaçlı imar planları ile tespit edilmiş özel proje alanlarının projelendirilmesi, çevre düzenleme, kentsel tasarım ve sokak sağlıklaştırma projeleri,

rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin yaptırılması ve bunların uygulanması ile yönetim planlarının yaptırılması şeklinde belirlenmiştir (KPY/10).

Değerlendirmede öncelik sırası ise yönetmeliğin 11.maddesi kapsamında ifade edilmiştir. Bu çerçevede, fiziksel olarak eskimeye uğramış taşınmaz kültür varlıkları, koruma amaçlı imar planları, kentsel tasarım ve sokak sağlıklaştırma projeleri, özel proje alanları, kentsel sit alanlarındaki kamuya ait taşınmaz kültür varlıkları ve anıtsal yapılar ile koruma alanlarına ilişkin projeler ve uygulamaları, yönetim planları, diğer taşınmaz kültür varlıklarına ilişkin proje ve uygulamalar ile kamulaştırmalar öncelik sıralamasını oluşturmaktadır.

Taşınmaz kültür varlıkları için il özel idaresince ve belediyelerce hazırlanan proje başvuruları, yıl içinde değerlendirmeye esas iki dönem halinde valilerce belirlenecek zamanlarda projenin niteliğine göre istenen belgeler ile il özel idarelerine veya büyükşehirlerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına yapılmaktadır. Başvuru dönemlerini valiler il sınırı içindeki belediyelere ocak ayı itibari ile duyurmaya ve yıl içindeki başvuru dönemi sayısını dörde kadar artırmaya yetkilidir.

Katkı payından faydalanan bir projenin ve ya uygulamasının ikinci defa katkı payı talep edilebilmesi için, bir önceki işe ilişkin geçici kabulün yapıldığı yılı takip eden yıldan itibaren en az on yıl geçmesi şartı belirlenmiştir.

Katkı payı hesabında toplanan kaynaklardan yararlanmak istenen projelerin tek tek değerlendirilmesi yerine, belediyelerin sınırlarında bulunan mevcut taşınmaz kültür varlığı oranı, taşınmaz kültür varlıklarının mevcut durumu, ilin kültürel değerlerine katkısı dikkate alınarak yıl içinde iki defa topluca değerlendirmeye tabi tutulması, kıt kaynakların en acil ve uygun projelere kullanılmasına yönelik bir tedbir olduğunu göstermektedir (Koç, 2007).

7.9. Bölüm Değerlendirmesi

Koruma sürecinde karşılaşılan mağduriyetlerin toplumsal düzeyde paylaşılamaması bireysel çıkarların ön planda tutulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle koruma, gerek yerel yönetimler gerekse de özel mülk sahipleri tarafından hak mahrumiyetine neden olan ve zorunluluktan dolayı katlanılan bir eylem olarak

değerlendirilmektedir. Toplumsal bilinçten ve istekten uzak, zorunluluktan doğan koruma planlanması sadece günün ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde, kâğıt üzerinde planlama niteliği ile sınırlı kalmaktadır.

Ülkemizde kültürel mirasın korunması için ayrılan finansal destek ve uygulama yöntemlerinin mevcut kültür varlıklarına oranla yetersiz olması sağlıklı bir koruma sürecini engelleyen en önemli sorunlardan birisidir. Özellikle maddi nedenlerle fiziksel ve sosyal eskimeye maruz kalan kültür varlıkları için finansal destekler ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle ayrılan fonların miktarı kadar, doğru uygulamalar için verimli kullanılabilmesi de önem taşımaktadır.

Bu bilgiler ışığında, onarım sağlanacak yapıların, mülk sahibinin maddi imkânlarına, kültür varlıklarının fonksiyonlarına, bulundukları konumdaki bina değerlerine ve benzeri kriterlerine göre de öncelik sıralaması yapılması gerekmektedir. Konut olarak kullanılacak bir yapı ile turistik amaçlı kullanılacak yapının veya şehir merkezi uzağında bulunan m^2 değeri düşük olan bir yapı ile deniz kenarında bulunan m^2 değeri yüksek olan bir yapının yardım önceliği farklı değerlendirmelere tabi tutulmalıdır.

8. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA AİT KATKI PAYI FONUNUN KULLANILMASINDA YAŞANAN SORUNLAR, KONYA ÖRNEĞİ

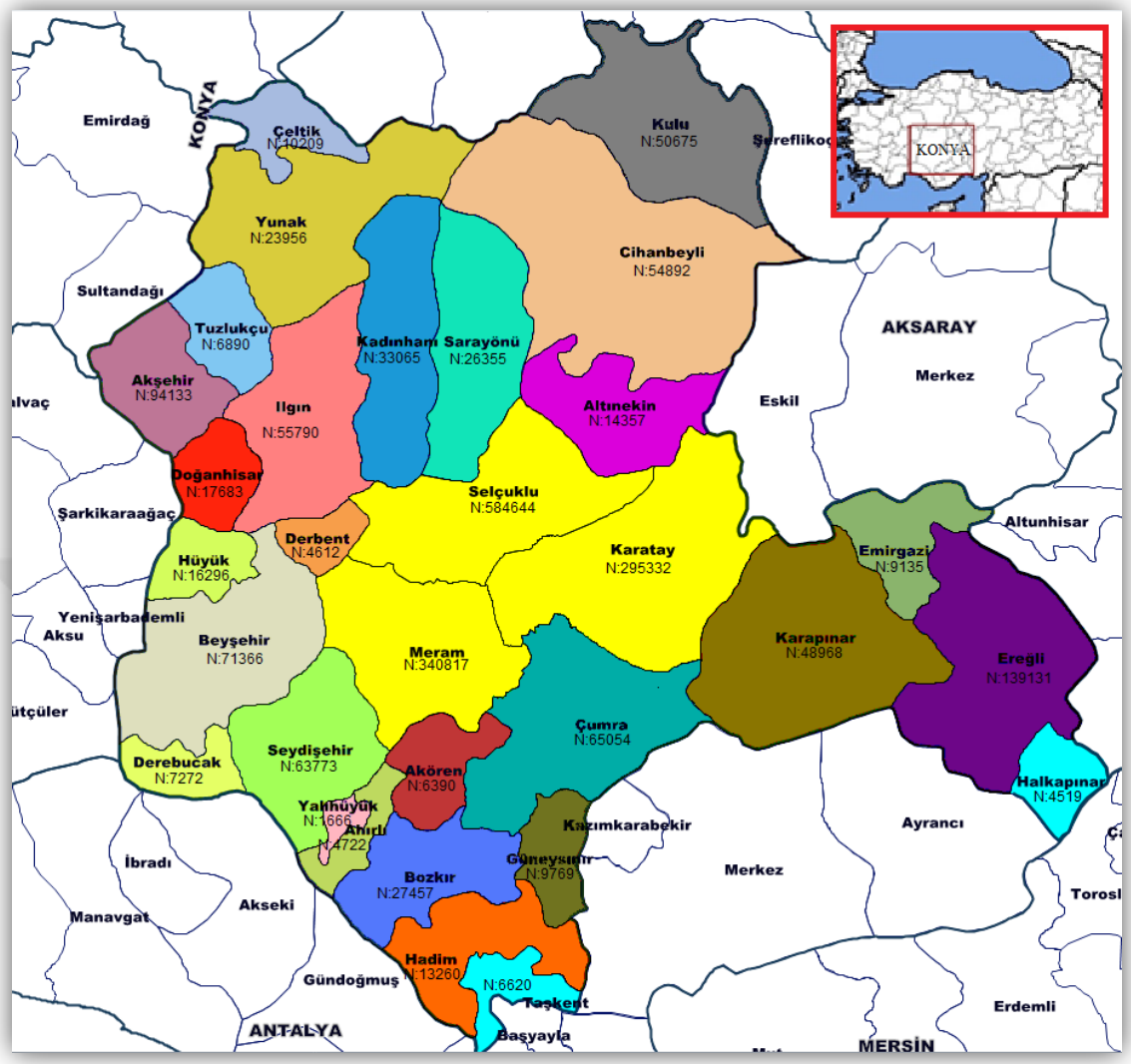
Anadolu'nun en eski yerleşmelerinden birisi olan Konya kenti, Selçuklu ve Osmanlı döneminde bir yandan çok farklı etnik, dinî, tasavvufî ve fikrî grupların etkisinde kalmıştır. Bir yandan da farklı ülkelerden (Orta Asya, Hindistan, İran ve Arap ülkeleri) gelen kültürlerin, Selçuklu öncesinden süregelen yerli Hıristiyan kültürüyle kaynaşması sonucu oluşmuştur. Cumhuriyete kadar birçok farklı tarikat, ilmî ve dinî akım, tekkeler ve zaviyelerde teşkilatlanmış, ayrıca Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Konya'sında yoğun bir medreseleşme faaliyeti gerçekleştirilmiş, kent medreseler şehrine dönüşmüştür (Anonim, 2014b).

Tez çalışmasının bu bölümünde bünyesinde birçok önemli kültür varlığını barındıran Konya ilinde bulunan kültür varlıklarının günümüzdeki mevcut durumları irdelenmiş ve kültür varlıkları için ayrılan önemli ödeneklerden olan ve özel mülke ait emlak vergilerinden oluşan katkı payı fonu uygulama yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği 2005 yılı itibari ile 2014 yılı sonuna kadar olan kullanım alanları üzerine bir inceleme yapılmıştır.

8.1. Konya İlinin Coğrafi Konumu ve Nüfus yapısı

Konya ili; 38.873 km^2'lik yüz ölçümü ile idari sınırları açısından Türkiye'nin en büyük ilidir. Konya il sınırları Ankara, Aksaray, Niğde, Karaman, Mersin, Antalya, Isparta, Afyon ve Eskişehir illeri ile çevrilidir. 2014 yılına ait Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre nüfusu 2.108.808 kişidir.

Resim 1: Konya İli ve İlçeleri Coğrafi Haritası ve Nüfus Bilgileri

(Veriler Netcad programı kullanılarak üretilmiş, 2014 yılına ait nüfus bilgileri ilçe isimlerinin altında verilmiştir.)

Bir bölgenin gelişmişliği, ekonomik yapısının sağlam olması, iş imkânları bakımından avantajlı olması ile doğru orantılıdır. Bu bölgeler mevcut yapılarından dolayı göç almaya müsait bölgeler ya da insanların yerleşme için tercih ettiği alanlardır. Kentlerin karşılamayacağı oranda nüfus artışı ve düzensiz göç, çarpık kentleşmeyi beraberinde getirebilmekte ve bu da insanların sahip oldukları geleneklerin, göreneklerin ve kimliklerin zaman içerisinde olumsuz etkilenmesine veya değişmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle bir ilin ülke içerisinde olduğu kadar, İl içerisinde ilçelerin oluşturduğu nüfus odaklarının da dengeli dağılması önem taşımaktadır.

Bu bilgiler ışığında Konya iline bağlı ilçelerin nüfusları değerlendirildiğinde; 2014 yılı itibari ile Konya nüfusunun yaklaşık olarak % 60'ını oluşturan Merkez

(Selçuklu, Meram ve Karatay) ilçelerin nüfusunun 2000 - 2014 yılları arasında sürekli bir artış eğiliminde olduğu, diğer ilçelerde ise daha küçük miktarlarda artış veya ciddi anlamda azalmalar olduğu görülmektedir (Anonim, 2015).

8.2. **Konya İl ve İlçelerinde Yer Alan Sit Alanları, Kültür Varlıkları Ve Dağılımı**

Ülkemizde sit alanları ve kültür varlıklarına ilişkin koruma ve kullanma dengesini sağlamaya yönelik uyulması gereken genel esasları belirlemek, 2863 sayılı Yasa ile yetki verilen Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na, bu alanların yönetilmesine ve planlanmasına ilişkin karar alma yetkisi ise bölge kurullarına aittir. Konya ilçelerine ilişkin karar alma yetkisi bulunan ve 1985 yılında kurulmuş olan Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü arşivinde yapılan çalışmalar sonucunda "Konya İl ve İlçelerinde Sit Alanları, Kültür Varlıkları Ve Dağılımı" başlığı altında verilen bilgiler elde edilmiştir.

8.2.1. Konya İlinde Yer Alan Sit Alanları

Yüksek Kurul tarafından belirlenen 658 ve 720 sayılı ilke kararları ile 1. ve 2. derece arkeolojik sit alanlarının bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak, yapılaşmaya yasaklı alanlar; 3. derece arkeolojik sit alanları ve kentsel sit alanlarının ise kontrollü yapılaşma alanları olduğu belirtilmiş; 271 ve 702 sayılı ilke kararları da kentsel-arkeolojik sit alanı ile tarihi sit alanlarını yeni yapılaşmalara (tarihi sit alanlarında kamusal yapılar haricinde) kapalı alanlar olarak tanımlamıştır.

Arkeolojik sit alanlarının geçmiş toplumların yaşam tarzlarına, ürettiği mekânlara ve bu mekânları nasıl kullandıklarına ilişkin özgün ve somut veriler aktaran alanlar olması nedeniyle kültürel birikim ve bu birikimin sergilenmesi açısından önem taşımaktadır. Kentsel sit alanları ise bünyesinde mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan yapıları barındıran alanlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4. Konya İlçeleri ’ne Ait Sit Alanı Sayıları

	Arkeolojik	**Kentsel**	**Kentsel-Arkeolojik**	**Tarihi**	**Toplam**	**Oran**
Ahırlı	3				3	**0.41**
Akören	8				8	**1.08**
Akşehir	30	1			31	**4.19**
Altınekin	12				12	**1.62**
Beyşehir	43	2			45	**6.09**
Bozkır	19				19	**2.57**
Cihanbeyli	63				63	**8.53**
Çeltik	8				8	**1.08**
Çumra	69				69	**9.34**
Derbent	1				1	**0.14**
Derebucak	3				3	**0.41**
Doğanhisar	7				7	**0.95**
Emirgazi	5				5	**0.68**
Ereğli	28	2			30	**4.06**
Güneysınır	8				8	**1.08**
Hadim	7				7	**0.95**
Halkapınar	5				5	**0.68**
Hüyük	11				11	**1.49**
Ilgın	37				37	**5.01**
Kadınhanı	19				19	**2.57**
Karapınar	41				41	**5.55**
Karatay	50	3			53	**7.17**
Kulu	49				49	**6.63**
Meram	63	1	1		65	**8.80**
Sarayönü	31				31	**4.19**
Selçuklu	43	1		1	45	**6.09**
Seydişehir	30				30	**4.06**
Taşkent	2	1			3	**0.41**
Tuzlukçu	2				2	**0.27**
Yalıhüyük	1				1	**0.14**
Yunak	28				28	**3.79**
Toplam	726	11	1	1	739	**100.00**
ORAN	**98.24**	**1.49**	**0.14**	**0.14**	**100.00**	

Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinde yapılan incelemeler sonucunda elde edilen Tablo 4'teki veriler ışığında arkeolojik sit alanlarının Konya ili bütününde diğer sit alanlarına göre çok daha fazla oranda bulunduğu, en çok sit alanının Çumra ilçesinde, en az ise Derbent ve Yalıhüyük ilçelerinde olduğu ve sit alanlarının %22’lik kısmının Merkez ilçe sınırı içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Kentsel sit alanları açısından yapılacak bir değerlendirmede ise bu alanlarının hızlı

kentleşme, geleneksel yaşam biçiminden apartman kültürüne geçiş vb. sebeplerle sınırlı sayıda kaldığı görülmekte, bu durum ise bir bakıma Konya ili için geleneksel kent dokularının büyük ölçüde yok olduğunu ifade etmektedir.

Sit alanlarının korunmasına yönelik finansal destek ve uygulama yöntemlerinin yetersiz olması ve sınırlı miktarda olan ödeneklerin verimli kullanılmaması ülke genelinde olduğu gibi Konya ili özelinde de benzer durumdadır. Bu nedenle sit alanları için ayrılan ödeneğin daha verimli kullanılabilmesi için sit alanlarının, türleri yapılaşmaya açık alanlardan olup olmadıkları, bünyesinde bulunan kültür varlığı sayıları, değer ve kıymet potansiyeli, yerleşim alanı içerisinde bulunup bulunmadıkları, vb. kriterlere göre katkı payı kullanımında öncelik sıralaması yapılması bu fonun daha doğru kullanılmasını sağlayacaktır.

Konya ilinde bulunan sit alanlarının planlı alanlardan olup olmadığına göre sınıflandırılması sonucu elde edilen veriler Tablo 5'de sunulmuştur. Bu verilerden yerleşime açık 58 tane III. derece arkeolojik sit alanı ve 4 tane kentsel sit alanının planlama çalışmasının yapılmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Sit Alanlarına Ait Plan/Proje Değerlendirmesi.

	ARKEOLOJİK				**KENTSEL**	**KENTSEL -ARK**	**TARİHİ**
	1. ve 2. DER. ARK		III. DER. ARK				
	Yerleşim Alanında	Yerleşim Alanı Dışında	Yerleşim Alanında	Yerleşim Alanı Dışında			
KAİP/ÇDP Bulunan	11	7	13	2	7	-	-
KAİP/ÇDP Bulunmayan	57	520	58	160	4	1	1
Toplam	68	527	71	162	11	1	1

Konya ili bütününde; 11 adet kentsel sit alanından 4 tanesinin koruma amaçlı imar planı bulunmamasına rağmen EK-1 verilerine göre katkı payı fonunun yapı yasaklı, imara açılamayacak alan olan I. ve II. derece arkeolojik sit alanları için imar planı hazırlama çalışmalarında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumun en önemli sebebi ise "Sit Alanlarında Kalan Taşınmazların Hazine Taşınmazları İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik "in özel mülke ait taşınmazların hazine taşınmazları ile değiştirilmesi için "İmara Kapalı" alan olan 1. ve 2. derece arkeolojik sit alanları için "Koruma Amaçlı İmar Planı" zorunluluğu getirmesidir.

8.2.2. Konya İlinde Yer Alan Kültür Varlıkları

Konya, farklı dönemlere ait önemli eserleri bünyesinde barındıran önemli bir yerleşim alanıdır. Konya'nın tarihsel kimliğinde önemli bir yere sahip olmalarına rağmen Konya surları, Karatay ve Nizamiye Medreseleri, Ulvi Sultan Mescit ve Türbesi, Nalıncı Baba Medresesi, Türbe Hamamı, Muvakkithane, Çelebi Evleri ve Sarı Evler gibi birçok idari, dini, sivil ve sosyal yapının yok olduğu (Yıldırım, 1997), bunlardan birçoğunun ise zaman içerisinde kaybolmuş olmaları nedeniyle koruma kanunu kapsamında tescillenmiş eserler arasında olmadıkları bilinmektedir.

Konya il sınırı içerisinde han, hamam, türbe, cami, kilise, köprü, çeşme, sınır taşı, mezarlıklar, heykel vb. başlıklar altında tescil edilmiş kültür varlıkları bulunmaktadır (Ek 2). Bu kültür varlıklarının çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, kullanıma açılabilecek ve iskâna konu edilebilecek bedesten, han, hamam, cami, kilise, kamusal hizmet binaları, konut vb. yapılar çeşme, sarnıç, türbe vb. yapılara göre projelendirilmesi öncelik arz eden kültür varlıkları olarak ön plana çıkmaktadır.

Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşiv kayıtlarına göre tescil işlemi yapılarak envanterlenmiş kültür varlıkları fonksiyonlarına göre sınıflandırılmıştır (Ek 2). Bu kültür varlıkları içerisinden proje önceliği gerektiren iskân amaçlı kullanılabilecek yapılara (Kervansaray, Cami, Kilise, Han, Hamam, Kamu Binası, Konut, Ticaret) ait bilgiler mülkiyet durumlarına göre Tablo 6'da belirtilmiştir. Bu veriler ışığında, bahse konu kültür varlıklarının büyük bir çoğunluğunun Konya merkezinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 6. Konya İlçelerine Ait Kültür Varlıkları Sayıları

	İlçe	Kamusal Mülk	Özel Mülk	Toplam		İlçe	Kamusal Mülk	Özel Mülk	Toplam
1	Ahırlı	3	0	**3**	17	Halkapınar	0	0	**0**
2	Akören	3	0	**3**	18	Hüyük	11	1	**12**
3	Akşehir	35	134	**169**	19	Ilgın	14	4	**18**
4	Altınekin	3	1	**4**	20	Kadınhanı	9	4	**13**
5	Beyşehir	21	68	**89**	21	Karapınar	7	1	**8**
6	Bozkır	11	7	**18**	22	Karatay	120	134	**251**
7	Cihanbeyli	1	1	**2**	23	Kulu	1	3	**4**
8	Çeltik	2	0	**2**	24	Meram	140	52	**192**
9	Çumra	12	1	**13**	25	Sarayönü	6	12	**18**
10	Derbent	1	0	**1**	26	Selçuklu	51	23	**74**
11	Derebucak	6	1	**7**	27	Seydişehir	11	8	**19**
12	Doğanhisar	13	1	**14**	28	Taşkent	2	11	**13**
13	Emirgazi	2	4	**6**	29	Tuzlukçu	3	4	**7**
14	Ereğli	85	14	**99**	30	Yalıhüyük	1	1	**2**
15	Güneysınır	0	0	**0**	31	Yunak	2	0	**2**
16	Hadim	3	3	**6**		**Toplam**	**594**	**485**	**1073**

Ek 2'de yer alan Türbe, Değirmen, Heykel, Köprü, Kalıntı, Çeşme Mağara ve Mezarlık fonksiyonları Tablo 6.'da yer alan değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

Akşehir, Karatay ve Beyşehir, özel mülkiyete ait en çok kültür varlığını bünyesinde bulunduran ilçelerdir. Kamu mülkiyetindeki kültür varlıkları ise Karatay, Meram ve Ereğli ilçelerinde yoğunlaşmıştır.

8.3. KONYA İL BÜTÜNÜNDE KATKI PAYI FONUNUN KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez çalışmasının bu bölümünde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik kapsamında taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan katkı payı fonunun Konya ilinde kullanım alanları ve kullanım verimliliği değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirme yapılırken 2005 - 2014 yılları arasında merkez ve diğer ilçelerde katkı payı fonunun, kamuya (K) veya özel mülke ait alanlarda (Ö) kullanımları bina ve alan ölçeğinde değerlendirilerek, fon kullanımı plan/proje, uygulama ve kamulaştırma (Km) işlemlerine göre sınıflandırılmıştır (Bkz. Ek 1).

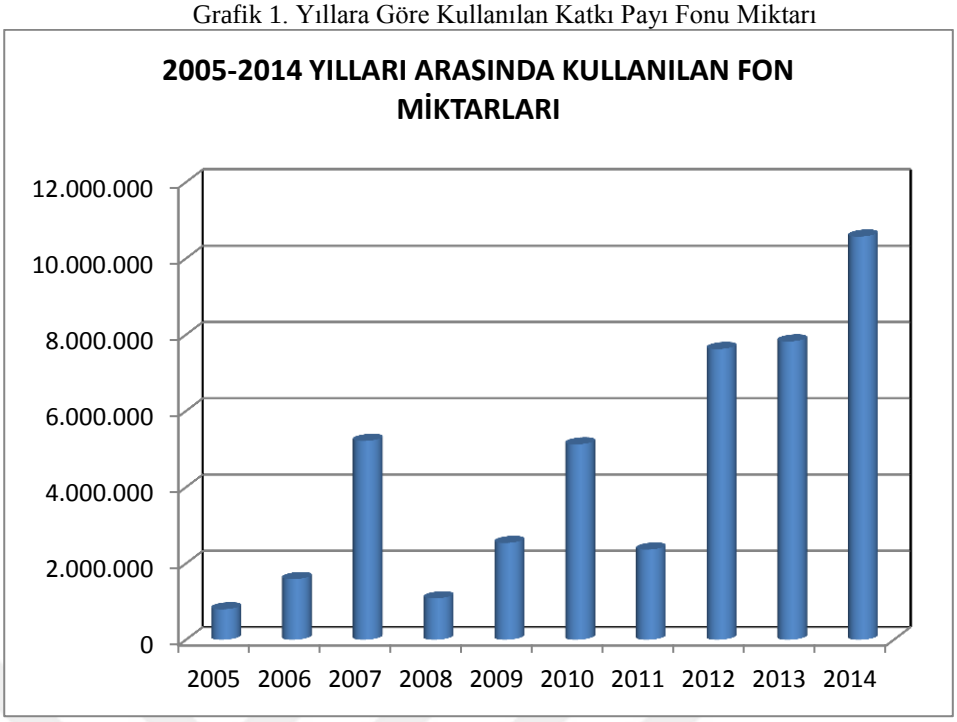
"Katkı Payı Fonu Değerlendirmesi" başlığı altında yer alan "Yıllara Göre Kullanılan Fon Miktarı ve Bu Fondan Faydalanan Yerel Yönetim Sayıları", "Mülkiyet Bilgisine Göre Kullanım Durumu" ve "Katkı Payı Fonundan Yararlanan Kurumlara Göre Değerlendirme" başlıklarında oluşturulan tablo ve sentezler için EK 1'de belirtilen veriler kullanılmıştır.

8.3.1. Konya İlçelerinde Katkı Payı Fonu Kullanımı

8.3.1.1. Yıllara Göre Kullanılan Fon Miktarı ve Bu Fondan Faydalanan Yerel Yönetim Sayıları

Daha önce de ifade edildiği üzere 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile, 2863 sayılı Kanun'un 12. maddesinin "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Katkı Fonu" olan başlığı "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı" olarak değiştirilmiş, 1. fıkradaki kredi verilir ifadesi ve bununla ilgili 4. fıkra kaldırılmış ve maddeye yeni fıkralar eklenmiştir (5226/6). Bu değişiklik doğrultusunda 2005 yılında yürürlüğe giren yönetmelik, yerel yönetimlerin görev alanlarında kalan taşınmaz kültür varlıkları için ayrılan katkı payı fonuna ait uygulama esaslarını belirlemek amacı ile çıkarılmıştır.

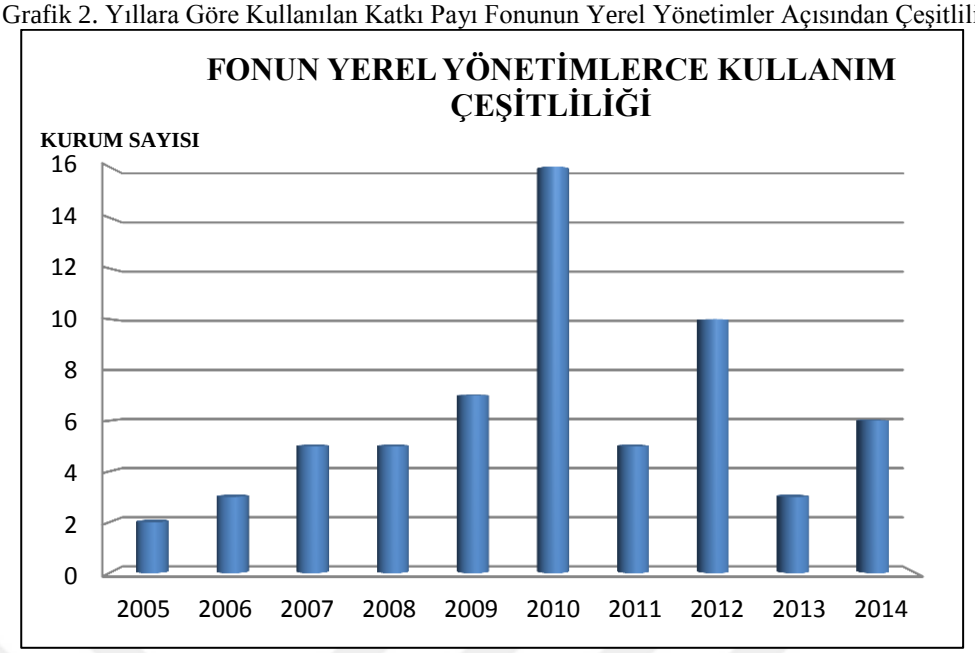
Grafik 1. Yıllara Göre Kullanılan Katkı Payı Fonu Miktarı

2005 yılı itibari ile Konya il bütününde kullanılan katkı payı fonu miktarları güncel değerler üzerinden yıllara göre incelenmiştir. Katkı payı fonuna ait ilk günkü miktara göre her yıl kullanılan miktarın artış eğiliminde olduğu izlenmektedir. Bu miktarlarda2007 ve 2010 yıllarında normal artış seyrinden farklı olarak sıçramalar olduğu görülmektedir. Bu artışların temel nedeni 2007 yılında Cumhuriyet Dönemi yapılarından "Eski Cumhuriyet İlkokulunun Onarımı Uygulama işi" ile "Zazadin Hanı Restorasyonu"; 2010 yılında ise "Karatay İlçesi Mengüç Caddesi ve Karatay İlçesi Sokullu Mehmet Paşa Sokak, Topraklık Caddesi, Müze Alanı Caddesi Sokak Sağlıklaştırma işi", "Valilik Hizmet Binası Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projesi Hazırlanması İşi" ve "Mevlana Müzesi Onarım ve Teşhir Tanzim İşi" için kullanılan kaynaklardır (Bkz. EK 1).

Katkı payı fonu kullanımında fondan faydalanan yerel yönetim sayısı bu kaynağa olan farkındalık düzeyinin saptanması ve kaynağın verimli kullanılıp, kullanılmadığının tespiti açısından önemlidir.

Grafik 2. Yıllara Göre Kullanılan Katkı Payı Fonunun Yerel Yönetimler Açısından Çeşitliliği

Bu veriler ışığında yıllara göre bu fondan faydalanan yerel yönetim çeşitliliğinin ortalama 4 kurum olduğu, en az çeşitliliğin 2005 yılında 2 kurum, en fazla çeşitliliğin ise 16 kurumla 2010 yılında olduğu görülmektedir. Grafik 2'de yer alan verilerden hareketle katkı payı fonunun farklı yerel yönetimler aracılığıyla farklı bölgelerde kullanılması, o bölgeye has kültürün korunmasını sağlayacağı ve korunan kültür varlığı çeşitliliğine olumlu yönde etki edeceğini vurgulamak gerekir.

Grafik 1 ve 2'de yer alan verilere göre, 2010 yılı için ayrılan ödeneğin birçok kurum tarafından kullanıldığı görülmektedir. 2013 ve 2014 yıllarında ise daha fazla ödenek ayrılmasına rağmen daha az kurumun bu fonu paylaştığı ve bu miktarın büyük bir kısmının "Bedesten Çarşısı Sağlıklaştırma Projesi" ile "Valilik Hizmet Binası Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Yapılması" işleri adı altında kamusal alanlarda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

8.3.1.2. Mülkiyet Bilgisine Göre Kullanım Durumu

Kültür varlıklarının bulunduğu tarihi alanlar genellikle kentin fiziksel, sosyal ve ekonomik eskimeye uğrayan alanları olduğu için, bu kesimlerde yaşayanlar da kentin genellikle alt ve orta-alt gelir gruplarıdır (Tunçer, 2009). Bu nedenle özel mülke ait kültür varlıkları ekonomik sıkıntılar, mülkiyet sorunları, vb. sebeplerle fiziksel ve kültürel açıdan eskimeye yüz tutmakta, kamu mülkiyetindeki yapılar ise kullanım ve

maddi kaynak açısından aynı sıkıntı ile karşılaşmamaktadır. Dolayısıyla maddi nedenlerle onarılamayan ve eskimeye bırakılan özel mülkiyetteki yapılar için kullanılabilecek finansal destekler ve uygulamaların ve özellikle de kaynağı emlak vergileri olan katkı payı fonunun bu açıdan incelenmesi önem taşımaktadır.

Bu bağlamda 2005 - 2014 yılları arasında Konya ilinde katkı payı fonu kullanılarak yapılan uygulamalar (EK1'de yer alan veriler ışığında) mülkiyet durumlarına göre plan/proje işi, uygulama işi ve kamulaştırma işi başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Tablo 7. KPF Plan/ Proje ve Uygulama Sayısal Değeri (Adet).

	PLAN /PROJE İŞİ		**UYGULAMA İŞİ**			**KAMU LAŞ-TIRMA**	**TOPLAM**
	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
KAMUSAL	13	-	46	2	5	-	**66**
ÖZEL	-	12	-	5	-	8	**25**
TOPLAM	**13**	**12**	**46**	**7**	**5**	**8**	**91**

Konya İli bütününde katkı payı fonu sayısal değerler bakımından incelendiğinde, bu fonun çoğunlukla kamuya ait binalar için kullanıldığı, özel mülke ait yapılarda ise ne bina ölçeğinde plan/proje işinde ne de uygulama (restorasyon, rekonstrüksiyon vb.) işlerinde kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 8. KPF Plan/ Proje ve Uygulama Parasal Değeri Oranları (%).

	PLAN /PROJE İŞİ		**UYGULAMA İŞİ**			**KAMU LAŞ-TIRMA**	**TOPLAM YÜZDE**
	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
KAMUSAL	7.15	-	70.65	2.18	8.02	-	**88.00**
ÖZEL	-	2.53	-	7.28	-	2.18	**12.00**
TOPLAM	**7.15**	**2.53**	**70.65**	**9.47**	**8.02**	**2.18**	**100.00**

Tablo 8'den izleneceği üzere 2005-2014 yılları arasında güncel miktar olarak harcanan bu fonun büyük bir çoğunluğunun kamusal projeler, çoğunlukla da bina ölçeğindeki uygulamalar için; özel mülkiyette ise az bir miktarda da olsa alansal ölçekteki (Bedesten Sağlıklaştırma Projesi, Sille Sokak Sağlıklaştırma Projesi vb.) projeler için kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, özel mülke ait yapılarda bu fonun kullanılabilmesi için öncelikle kamulaştırma yapıldığı ve bu nedenle bu fonun %2.18'lik

bir kısmının kamulaştırma işlemi için ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu veriler, fonun çok önemli bir fırsat olmasına karşın, özel mülk sahiplerince kullanılamadığını göstermesi açısından da önemlidir.

Katkı Payına Dair Yönetmelik ile proje başvuru sahibi olarak yerel yönetimlerin ifade edilmesi, bireysel başvuruların önünün kesilmesine neden olmaktadır. Ayrıca özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan kültür varlıkları için hazırlanacak projelerde kamulaştırma yolunun tanımlanması, ödeneğin başka alanlarda kullanılabilecek önemli bir miktarının kamulaştırma işlemlerine harcanmasına neden olmaktadır.

8.3.2. Katkı Payı Fonundan Yararlanan Kurumlara Göre Değerlendirme

2005 - 2014 yılları arasında Konya ili bütününde katkı payı fonu ile yapılan işler kullanıldığı alanlara göre sınıflandırılarak oransal değerler Tablo 9 'da ortaya konmuştur.

Bu değerlendirmeler ışığında fonun %87.55'inin merkez ilçeler için kullanıldığı, bu miktarın da büyük bir kısmının emlak vergisi geliri olmayan Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından projelendirildiği anlaşılmaktadır. Merkez dışındaki diğer ilçelerin ise bu fonun %12.45'ini kullandığı, bu miktarın içerisinde, en yüksek oranın %6.91'le Akşehir ilçesine ait olduğu görülmektedir.

İskâna veya kullanıma konu edilebilecek kültür varlıkları göz önünde bulundurulduğunda, Konya il bütününde bulunan özel mülke ait kültür varlıklarının sırasıyla % 28 ve % 14'ünü bünyesinde barındıran Akşehir ve Beyşehir ilçelerinin bu fondan sırası ile % 6 ve % 0,04 oranında faydalanabildiği; özel mülke ait kültür varlığı oranı % 4 olan Selçuklu ilçesinin ise bu fonun yaklaşık olarak % 20'sini kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda, kullanılan fonun kültür varlığı sayıları göz önüne alındığında ilçelere dağılımı bakımından eşitsizlik olduğunu vurgulamak gerekir.

Tablo 9. 2005-2014 yılları arasında kullanılan Fonun İlçelere Göre Parasal Değer Oranı.

		PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU LAŞ-TIRMA	YÜZDE ORAN
		BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
MERKEZ İLÇELER	KONYA BŞ	-	-	33.27	4.94	3.43	-	41.64
	VALİLİK	3.16	-	11.00	-	-	-	14.16
	MERAM	-	-	3.03	-	-	1.61	4.64
	SELÇUKLU	0.35	0.26	12.74	1.60	4.12	-	19.08
	KARATAY - İsmil	2.71	1.69	2.71	-	0.47	0.46	8.04
	ARA TOPLAM	**6.22**	**1.95**	**62.75**	**6.54**	**8.02**	**2.07**	**87.55**
DİĞER İLÇELER	SEYDİŞEHİR - Bostandere	0.06	-	0.08	-	-	0.11	0.25
	AHIRLI - Akkise	0.10	-	-	-	-	-	0.10
	AKŞEHİR - Karahüyük - Yazla - Gölçayır	0.23	0.04	4.41	2.22	-	-	6.91
	ALTINEKİN	-	0.03	-	-	-	-	0.03
	BEYŞEHİR - Doğanbey	-	-	-	0.04	-	-	0.04
	ÇUMRA	-	-	0.81	-	-	-	0.81
	DERBENT	-	-	0.01	-	-	-	0.01
	EMİRGAZİ - Işıklar	0.27	-	-	-	-	-	0.27
	EREĞLİ	-	0.05	-	-	-	-	0.05
	ILGIN - Yukarı Çiğil	0.07	-	1.32	0.66	-	-	2.05
	SARAYÖNÜ - Lâdik	-	0.06	-	-	-	-	0.06
	KADINHANI - Atlantı	0.06	-	1.00	-	-	-	1.06
	KARAPINAR	-	0.24	-	-	-	-	0.24
	YALIHÜYÜK	-	0.14	-	-	-	-	0.14
	KULU	0.14	-	0.29	-	-	-	0.43
	ARA TOPLAM	**0,93**	**0,57**	**7,91**	**2,93**	**0,00**	**0,11**	**12.45**
	TOPLAM	**7,15**	**2,52**	**70,66**	**9,47**	**8,02**	**2,18**	**100,00**

9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz geçmişten bugüne farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması ve farklı dönemlerde değer kazanmış güzergâhların üzerinde bulunması nedeniyle oldukça zengin bir kültür birikimine sahiptir. Bu birikim kültürel kimliğimizin oluşmasındaki önemli unsurlardan birisidir. Kültürel kimliğin bir parçası olarak ortaya çıkan, yapıldıkları dönemlerin duygu, düşünce ve yaşam tarzını anlatan kültür varlıklarının ve tarihi alanların korunması, korunmasından da öte mevcut kentsel çevre ile bütünleşmesi kültürel mirasın sürdürülebilmesi açısından önem arz etmektedir. Ancak Ülkemizde özel mülke ait kültür varlıkları ekonomik sıkıntılar, mülkiyet sorunları, yanlış koruma politikaları vb. sebeplerle fiziksel, kültürel ve ekonomik açıdan eskimelere maruz kalmaktadır. Bu nedenle özellikle maddi nedenlerle onarılamayan ve eskimeye bırakılan kültür varlıkları için kullanılabilecek finansal destekler ve uygulama araçları koruma eylemlerinin yaşama geçirilmesi adına önemlidir.

Kültür varlıklarının korunmasına ilişkin, Başbakanlık Tanıtma Fonu, TOKİ kredisi, Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu destekleri, kültür varlıklarının onarımlarına Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan proje yardımı, sit alanlarında kalan taşınmazların hazine arazileri ile değişimi veya kamulaştırılması ve imar hakkı transferi gibi finansal destekler ve uygulama yardımları vardır. Ancak bu yardımların kullanılmasına yönelik hukuki sorunlar, tanıtım ve bilgilendirme sorunları gibi birtakım açmazlar bulunmaktadır. Burada öncelikle, tüm finansal kaynaklar için yeteri kadar bilinmemesinin ve miktarlarının (kültür varlığına kıyasla yeterli olmaması nedeniyle) ihtiyaçlara tam anlamıyla cevap verememesinin ortak ve önemli bir sorun olduğunu vurgulamak gerekir.

Tez çalışması kapsamında kültür varlıklarının korunması için ayrılan sınırlı ancak, önemli ödeneklerden birisi olan katkı payı fonunun, 2005 - 2014 yılları arasında Konya ilçelerinde kullanımlarına ait uygulamalar incelenmiş ve uygulamalara yönelik bazı sorunlar tespit edilmiştir.

Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin emlak vergileri ile oluşturulan bu fona ait uygulama yönetmeliği ile proje başvuru sahibi olarak yerel yönetimlerin ifade edilmesi, fonun hangi alanlarda kullanılabileceğinin yerel yönetimlerce önerilmesine ve bireysel başvuruların önünün kesilmesine neden olmaktadır. Yönetmelikle belirlenen bu kısıtlamanın Konya ilçelerine ait uygulamalara gözle görülür şekilde sirayet ettiği

anlaşılmaktadır. Tablo 7. "KPF Plan/ Proje ve Uygulama Sayısal Değer Verileri" ve Tablo 8. "KPF Plan/ Proje ve Uygulama Parasal Değer Oranları" değerlendirildiğinde bu fonun özel mülke ait kültür varlıkları için kullanılamadığı açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Yönetmelik ile özel mülke ait kültür varlıkları için hazırlanacak projelerde kamulaştırma yolunun tanımlanması bu ödeneklerin özel mülkiyet adına kayıtlı kültür varlıkları için kullanılamayacağı izlenimi oluşturmaktadır. Bu nedenle Konya il sınırları içerisinde yer alan kültür varlıklarının bu ödenekten faydalanabilmesi için belli bir oranda kamulaştırma bedeli ödendiği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 9). Oysaki 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediyenin görev ve sorumluluklarını düzenlendiği 14 üncü maddesinde, belediye sınırları içindeki kültür varlıkları ile tarihî dokunun korunması amacı ile bakım ve onarımını yapabileceği ifade edilmektedir. Bu madde hükümlerinde özel veya kamu mülkiyet ayrımı yapılmamış olması nedeniyle özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi için de belediyeler proje hazırlayabilmekte ve bu projeler için katkı payından yararlanabilmektedirler (Koç, 2007). Ancak mevcut işleyişte, katkı payı fonuna ait yönetmelikte bu hükümlerin açıkça ifade edilmemiş olması nedeniyle yerel yönetimler özel mülke ait binalarda bu fonun kullanılmasından kaçınmaktadır. Bu anlamda, Yönetmeliğin katkı payından faydalanabilecek başvuru sahiplerini, özel mülkiyeti de kapsayacak ve bireysel başvuruları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Konya ilindeki uygulamalar incelendiğinde, fonun yaklaşık olarak %90'lık kesiminin kamusal binalar için kullanıldığı görülmektedir. Ağırlıklı olarak turistik amaca hizmet eden Mevlana Müzesi gibi kültür varlıkları ile Vakıflar Genel Müdürlüğü ve benzeri kamu kurumlarının kendi bünyelerinde bulunan farklı ödeneklerle onarılabilecek yapılar veya yerel yönetimlerin mevcut kaynaklarla yapması gereken düzenlemeler için (sit alanlarında Arnavut Kaldırım döşemesi vb.) bu ödenek kullanılmaktadır. Zaten yeterli düzeyde olmayan ödenekler, bu proje ve düzenlemelerde kullanılarak farklı uygulamalar için harcanmakta, kaynaklar, her ne kadar kültür varlıkları için harcanıyor gibi görünse de kültür varlıkları ve korunan alanlarda yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlardan olumsuz etkilenen mülk sahiplerine yönelik bir getirisi olmamaktadır.

Katkı payı fonu, han, hamam, külliye gibi, kent belleği açısından önemli yapılar için kullanılmakta, ancak bu yapıların hangi yöntemlerle ne şekilde korunabileceğinden ziyade uygulama sonrasında işletilerek veya kiralanarak elde edilecek gelir dikkate alınmaktadır. Bu nedenle koruma olgusu, kullanma olgusundan daha geri plana düşmektedir. Oysa Tapan (2010)'a göre doğru olan bir yapı hangi fonksiyon için yapılmışsa yine o fonksiyonda veya o fonksiyona yakın bir kullanımda düzenlenmesidir. Zorunlu fonksiyon değişikliklerinde ise eski eserin özgünlüğünü bozmadan, yıkıcı fiziksel müdahalelerde bulunmayarak yeni bir fonksiyonla donatmak gerekmektedir.

Her yıl bu fondan faydalanacak projeler valilikçe belirlenen bir veya birkaç ilçe için kullanılmaktadır. Konya ilinde yapılan bütün inceleme ve değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda bünyesinde önemli kültür varlıkları barındırmasına rağmen bu fondan hiç faydalanmamış ilçelerin olduğu görülmektedir. Ayrıca, finansal kaynağı halka ait vergiler olan katkı payı fonu harcamaları, halk tarafından izlenebilir şeffaflığa sahip ve hangi projeler için kullanılacağı hususunun farklı yöntemlerle oylanabilir olması gerekmektedir. Bugün için böylesine bir düzenlemenin bulunmaması kaynağın yerelleşmesinde ve alternatifli kullanım alanlarının belirlenmesinde önemli sorunlardan birisidir.

Tarihi alanlarda yer alan yapıların fiziksel ve sosyal iyileşmeleri söz konusu olduğunda mülk sahiplerine ilişkin değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan korunan alanlarda hazırlanan proje ve uygulamalarda devamlılık, koruma olgusu ve özüne uygun olmak gibi kriterlerin göz ardı edilmemesi gerekmekte; kültürel yapının korunması için, bölgenin ekonomisini canlandıran, iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejilerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Bunların göz ardı edildiği hallerde, eskiyen yapıların fiziksel durumunun iyileştirilmesi veya yapının sokak sağlıklaştırma projeleri ile makyajlanması o dokunun gelecek süreç içerisinde korunmasını sağlamaya yetmemekte, sadece dönemsel çözüm niteliği taşımaktır. Yine kültür varlığının onarılması için kamulaştırma yoluna gidilerek, dernek vb. kurumlara tahsis edilmesi kültür varlıklarının mülkiyet özgünlüğü sorununu derinleştiren sonuçlar doğurmaktadır. Oysa olması gereken Bologna ve Verona kentlerinde olduğu gibi tarihi merkezin, eski binalar topluluğu değil, tek bir yaşayan kentsel organizma olduğu, kültürel, fiziksel ve sosyal değerleri ile bütün olarak, "özgün bir anıt" olarak ele alınıp korunmasıdır (Arısoy, 2014). Bu bağlamda katkı payı fonunun

korunan alanlarda yaşayan mülk sahiplerinin ekonomik ve sosyal yaşam kalitesini artırarak o bölgede yaşamlarını devam ettirebilmelerini destekleyecek şekilde kullanılması ve mülkiyetin özgünlüğünün sağlanması gerekmektedir.

EKLER

EK 1: 2005 Yılı İtibari İle 2014 Yılı Sonuna Kadar Katkı Payı Fonun Kullanılarak Yapılan Uygulamalar.

EK 2: Konya İlçelerinde Yer Alan Kültür Varlıklarının Sınıflandırılması.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z., 1999, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon (Conservation of Historical Environment and Restoration), Yapı Dergisi, Mimarlık Tasarım Kültür Sanat, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 19-20, 116.

Akın, N., 1988, Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar, Mimarlık Dergisi, 228 (1), 41.

Altınörs Çırak, A., 2010, Koruma Toplumsal ve Kültürel Boyutu Neden Önemli? Biz Nasıl Bakıyoruz?, Planlama Dergisi, 2010 (1), 35-36.

Anonim, 2000, Kültürel Değerlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumluluğu Sempozyumu, Mahalli İdareler Eğitim Merkezi, Kastamonu 43.

Anonim, 2009, Atina Anlaşması, [online],Sabah Kültür Sanat Dergisi, Ankara, http://arsiv.kultur.sabah.com.tr/kit100-40110-20090324-401.html: [Ziyaret Tarihi: 14 Aralık 2014].

Anonim, 2013a, Kültür ve Turizm Bakanlığı Destekleri, [online], Doğu Karadeniz Kalkınma AjansıAnkara, http://www.doka.org.tr/destekler/kultur-ve-turizm-tesvikleri.pdf: [Ziyaret Tarihi: 25 Kasım 2014].

Anonim, 2013b, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Faaliyetleri, [online], Ankara, http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,106721/tasinmaz-kultur-varliklarinin-onarimina-yardim-faaliyet-.html: [Ziyaret Tarihi: 05 Ocak 2015].

Anonim, 2014a, Restorasyon Kredileri, [online], Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara,https://www.toki.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF44DDA1FD01B53200: [Ziyaret Tarihi: 24 Mart 2016].

Anonim, 2014b, Kültür, Turizm Ve Tanıtım Sektörü Raporu (Mart 2014), Konya Valiliği, Sektör Çalışmaları No:1, 8.

Anonim, 2015, Konya Nüfusu, [online], Ankara, http://www.nufusu.com/il/konya-nufusu: [Ziyaret Tarihi: 05 Ocak 2015].

Arel, A., 1994, Taşınmaz Eski Eser Korumacılığının Türkiye'deki Dayanılmaz Hafifliği, Planlama Dergisi. 256/1: 59.

Arısoy, A., 2014, Bütüncül Kentsel Korumada Bologna ve Verona Örnekleri [Online], Çevre ve Kültür Değerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/butuncul-kentsel-korumada-bologna-ve-verona-ornekleri, [Ziyaret Tarihi: 19 Kasım 2015].

Arkon, C., 1992, Günümüz Korumacılığı Sorunları, Ege Mimarlık Dergisi, 1992 (2), 51.

Arslan, R., 1989, Bilinç, Kültür ve Koruma, Mimarlık Dergisi, 235 (3), 61-62.

Bademli, R. R., 1997, Ulusal Çevre Eylem Planı: Doğal, Tarihi Ve Kültürel Değerlerin Korunması, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın ve Temsil Dairesi Başkanlığı Yayın ve Basım Şube Müdürlüğü, Ankara, 1.

Bally, G. H., 1997, The Architectural Heritage: Local Authoriteriesand the Policies of İntegrated Conservation.

Eke, F. ve Özcan, Ü., 1988, Tarihi Dokunun Korunması Ve Uluslararası Deneyimler, Mimarlık Dergisi, 228/1 (2), 34-35.

Erdem, R., 1997, Tarihsel Çevrenin Korunması İçin Ekonomik Destek Yöntemi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, 78.

Eriş, M. Ü., 2002, Asar-ı Atika Nizamnamelerinden 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa Mevzuatın Karşılattırmalı Bir İncelemesi, Uzmanlık Tezi, Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 30-36.

Fidan, T., 2007, Tarihi Kent Merkezlerinde Planlama Sorunları Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma Islah İmar Planı Örneğinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana bilim Dalı, Ankara, 8.

Göksu, F., 2008, İmar Hakları Transferi Kavramı Ve Yeni Yasada Taşınmaz Hak Aktarım Uygulama Aracının Değerlendirilmesi, [online], Kentsel Yenileme Dönüşüm,Ankara,ww.kentselyenileme.org/dosyalar/L_imar_haklari_transferi_kavrami.doc: [Ziyaret Tarihi: 20 Ekim 2014].

Güler, U., 2012, Kültür Varlıklarının Korunması Ve Toplumsal Kültürel Bilincin Arttırılması Konusunda Üniversitelerin Rolü, Uzmanlık Tezi, Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 25.

Güvenç, B., 1991, Kentlerin Kimliği ve Antalya Üzerine Notlar Öneriler, Örnekler, Mimarlık Dergisi, 1, 72.

Karaaslan, Ç., 2010, Tarihi Kentlerde Kimliksizleşme Sorunu Ve Bir Çözüm Yolu Olarak Kentsel Canlandırma Projeler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 14.

Kayın, E., 2004, Kentsel Mekandaki Koruma Eylemine İlişkin Güncel Sorunlar, Egemimarlık Dergisi, 49, 11.

Keleş, R., 1998, Sözlüğü, Kentbilim Terimleri, İmge Kitabevi, Ankara, 93.

Keleş, R. ve Hamamcı, C., 1998, Çevrebilim, İmge Kitabevi, Ankara, 136.

Keleş, R., 2006, Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 438.

Kitir, M. ve Meşhur, M. Ç., 2016, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Sorunlar ve Fırsatlar, Yapı Dergisi, Mimarlık Tasarım Kültür Sanat, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 415, 128.

Koç, Z., 2007, Türkiye'de Taşınmaz Kültür Varlıkları Ve Mali Teşvikler, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Mali Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 204-248.

Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, Yapı Dergisi, Mimarlık Tasarım Kültür Sanat, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 55.

Madran, E., 2002, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar Ve Düzenlemeler 1800-1950, ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., Ankara, 19.

Madran, E. ve Özgönül, N., 2005, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, TMMOB Mimarlar Odası.

Özdemir Dağıstan, M. Z., 2005, Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış, Planlama Dergisi, 1, 20-25.

Özel, S., 2005, 5226 sayılı "Kültür Ve Tabiat Varliklarini Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapilmasi Hakkinda Kanun" Üzerine Bir Değerlendirme, 113-138.

Özel, S., 2006, Anayasal Mülkiyet Hakkı Açısından Kamulaştırma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Genel Kamu Hukuku Bilim Dalı, Ankara, 113.

Özen, L. ve Kadıoğulları, A., 2006, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının Cbs Yardımıyla Saptama-Belgeleme Çalışmaları İçin Model Önerisi, 4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri, 13-16 Eylül 2016, 3.

Sarıkaya Levent, Y., 2014, Kültür Mirasina İlişkin Koruma Politikaları Ve Uygulamalarinda Kamu Yarari İlkesi, Toplum Ve Demokrasi Dergisi, 5 (11-12), 124.

Tankut, G., 1990, Korumanın Eğitim, Sosyal Ve Ekonomik Yönü, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 75,76.

Tapan, M., 2010, Korumacılık Üzerine İlke ve Görüşler, [online], Ankara, http://mimarevi.com/forum/koruma-restorasyon/korumacilik-uzerine-ilke-ve-gorusler: [Ziyaret Tarihi: 23 Aralık 2015].

Tekeli, İ., 1988, Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler, Türkiye II. Dünya Şehircilik Günü Kollogyumu, Ankara, 88/2, 57-58.

Tunçer, M. ve İşbilen, A., 2006, Türkiye'de Tarihsel ve Kültürel Çevreleri Koruma Olgusu Bağlamında; "Taşınır" ve Taşınmaz" Kültürel Öğelerin İrdelenmesi, Sorunlar ve Politikalar, http://mehmet-urbanplanning.blogspot.com.tr/2010/02/turkiyede-tarihsel-ve kulturel.html [12 Aralık].

Tunçer, M., 2009, Korumanın Sosyal Kültürel Boyutu, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şurası 2009 İçin Hazırlanan Rapor, Ankara, 1-2.

Ünal, Z. G., 2014, Kültürel Mirasın Korunması, İSMEP Rehber Kitaplar, 6, İstanbul, 9.

Yıldırım, K., 2008, Dünya Kültür Mirası (I) Kültür Varlığı ile İlgili Yetkin Kurumlar ve Miras Mevzuatı, Yerel siyaset Dergisi, 34, 82-86.

Yıldırım, M., 1997, Konya'da Son Asırda Kaybolan Bazı Türk Yapıları, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Murat KİTİR
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Çekerek/ YOZGAT, 27.01.1984
Telefon : 0(505) 280 20 00
Faks :
E-mail : m_kitir@hotmail.com

EĞİTİM

Derece		Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	:	Sorgun Anadolu Lisesi	2002
Üniversite	:	Dokuz Eylül Üniversitesi	2008
Yüksek Lisans	:	Selçuk Üniversitesi	2016
Doktora	:		

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2009 - 2010	Ankara Yenimahalle Belediyesi	Şehir Plancısı
2010 - 2011	Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma, Bölge Kurulu Müdürlüğü	Şehir Plancısı
2011 -	Konya Kültür Varlıklarını Koruma, Bölge Kurulu Müdürlüğü	Şehir Plancısı

UZMANLIK ALANI

Koruma Amaçlı İmar Planları, 2863 Sayılı Kanun, 3194 Sayılı İmar Kanunu

YABANCI DİLLER

İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

Office (İleri Seviye)
Net CAD (İleri Seviye)
Auto CAD (Orta Seviye)
Geomedia (Orta Seviye)

YAYINLAR

"Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Sorunlar ve Fırsatlar", Yapı Dergisi, Mimarlık Tasarım Kültür Sanat, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 415, Sf: 128

EK 1 : 2005 YILI İTİBARİ İLE 2014 YILI SONUNA KADAR KATKI PAYI FONUN KULLANILARAK YAPILAN UYGULAMALAR

SIRA NO	YEREL YÖNETİM	YIL	İŞİN ADI	PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU-LAŞTIRMA	GÜNCEL DEĞERLER (TL)
				BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
1	AKKİSE BLD. (AHIRLI)	2011	AKKİSE BÜYÜK CAMİİ RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE RESTORASYON PROJELERİ YAPILMASI İŞİ	K						43,298.03
2	AKŞEHİR BLD.	2006	CUMHURİYET DÖNEMİ YAPILARINDAN ESKİ CUMHURİYET İLKOKULUNUN ONARIMI PROJE İŞİ.	K						104,256.13
3		2007	CUMHURİYET DÖNEMİ YAPILARINDAN ESKİ CUMHURİYET İLKOKULUNUN ONARIMI UYGULAMA İŞİ			K				1,369,993.29
4		2008	KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI HAZIRLANMASI İŞİ		Ö					67,400.00
5		2012/2014	ESKİ KALE MAHALLESİ 151 ADA 2 NOLU PARSELDE BULUNAN TESCİLİ TAKKASIZLAR EVİ RESTORASYONU			K				629,208.75
6		2014	ÇİMENLİ MAHALLESİ,DEĞİRMEN SOKAK, SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA UYGULAMA İŞİ				Ö			915,282.08
7	ALTINEKİN BLD.	2012	KALE HÖYÜĞÜ VE ÇEVRESİ III.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANDA KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI VE HALİ HAZIR HARİTA YAPIMI		Ö					14,630.05
8	ATLANTI BLD. (KADINHANI)	2009	ÇARŞI CAMİİ RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYON PROJELERİ YAPIMI İŞİ.	K						29,472.82
9	BOSTANDERE BLD. (SEYDİŞEHİR)	2010	5414 PARSELDE BULUNAN ESKİ OKUL BİNASININ RÖLÖVE, RESTORASYON VE RESTİTÜSYON PROJELERİ YAPILMASI	K						28,769.01
10		2011	5414 PARSELDE BULUNAN ESKİ OKUL BİNASI ADLI TAŞINMAZIN RESTORASYONUNUN YAPILMASI İŞİ			K				34,152.73
11	KONYA BÜYÜKŞEHİR BLD	2007	SÖYLEMEZ TÜRBESİ RESTORASYONU			K				66,363.95
12		2009	AKYOKUŞ HOCACİHAN HANI RESTORASYONU			K				470,197.78
13			SOKULLU MEHMET PAŞA SOKAKTA BULUNAN 14 VE 16 KAPI NUMARALI TESCİLLİ EVLERİN REKONSTRÜKSİYONU İŞİ			K				328,912.75
14		2010	MÜZE-İ HÜMAYUN BİNASI REKONSTRÜKSİYONU			K				188,995.12
15			KARATAY İLÇESİ MENGÜÇ CADDESİ VE KARATAY İLÇESİ SOKULLU MEHMET PAŞA SOKAK, TOPRAKLIK CADDESİ, MÜZE ALANI CADDESİ SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA İŞİ				Ö			1,025,957.47
16			SELÇUKLU İLÇESİ MEDRESE MAHALLESİ MUSALLA MEZARLIĞI İÇERİSİNDE BULUNAN GÖMEÇ HATUN, ŞEYH HALİLİ VE ŞEYH ŞUCAETTİN TÜRBELERİNİN RESTORASYONU YAPILMASI İŞİ			K				147,757.63
17			SELÇUKLU İLÇESİ HOCACİHAN MAHALLESİ ADAKALE CADDESİNDE BULUNAN MURSAMAN TÜRBESİNİN RESTORASYONU İŞİ			K				62,790.32
18		2011	SELÇUKLU İLÇESİ L. DERCE ARKEOLOJİK DOĞAL VE TARİHİ SİT ALANI OLAN ALAADDİN TEPESİNİN ÇEVRE DÜZENLEMESİ VE AYDINLATILMASI İŞİ					K		1,560,738.77
19		2012	KÖYCEĞİZ SOKATAKİ TARİHİ HAFFAFLAR EVİNİN RESTORASYONU İŞİ			K				210,107.53
20			ÇATALHÖYÜK HAN RESTORASYONU			K				109,851.24

EK 1 : 2005 YILI İTİBARİ İLE 2014 YILI SONUNA KADAR KATKI PAYI FONUN KULLANILARAK YAPILAN UYGULAMALAR

SIRA NO	YEREL YÖNETİM	YIL	İŞİN ADI	PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU-LAŞTIRMA	GÜNCEL DEĞERLER (TL)
				BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
21	KONYA BÜYÜKŞEHİR BLD (DEVAMI)	2012	KIZILÖREN HAN RESTORASYONU			K				785,319.83
22			ALİ GAV MEDRESESİ RESTORASYONU			K				392,190.64
23			GAZİ M.KEMAL İ.Ö. OKULU RESTORASYONU			K				742,113.16
24			ATEŞBAZ-I VELİ TÜRBESİ RESTORASYONU			K				185,660.38
25		2013	2. KISIM SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ RESTORASYONU				Ö			1,222,066.01
26			DURSUN FAKİH (TAHİR PAŞA) CAMİİ RESTORASYONU			K				368,404.70
27		2013-2014	BEDESTEN ÇARŞISI SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ			K				11,074,316.09
28	ÇUMRA BLD.	2014	BELEDİYEYE TAHSİSLİ 36 ADA 15 PARSEL, HALK EVİ RESTORASYON İŞİ			K				367,158.45
29	DERBENT BLD.	2010	CEMİLKEBİR MAHALLESİ HÖYÜK MEVKİİNDE BULUNAN HÖYÜK TEPESİ HÖYÜĞÜ İÇİN KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILMASI İŞİ		Ö					4,890.73
30	DOĞANBEY BLD. (BEYŞEHİR)	2008	YENİCAMİ SOKAĞIN ÇEVRE DÜZENLEMESİ İŞİ				Ö			16,187.57
31	EREĞLİ BLD	2010	ULUCAMİ VE RÜSTEMPAŞA KERVANSARAYI VE ÇEVRESİNİ KAPSAYAN KENTSEL SİT ALANI İÇİN KAİP YAPILMASI İŞİ		Ö					23,423.73
32	GÖLÇAYIR BLD (AKŞEHİR)	2012	2.DERECE SİT ALANI OLAN GÖLÇAYIR HÖYÜĞÜ İÇİN KAİP YAPILMASI İŞİ		Ö					4,373.23
33	ILGIN BLD	2007	ESKİ ASKERLİK ŞUBESİNİN RESTORASYONU			K				598,434.27
34		2009	ESKİ ASKERLİK ŞUBESİ BAHÇE VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ PROJE UYGULAMASI İŞİ			K				235,631.75
35		2010	155 VE 159 ADA'DA KAYITLI TOPLAM 13 PARSEL ÜZERİNDEKİ TESCİLLİ YAPILARA SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ İŞİ				Ö			65,809.11
36	IŞIKLAR BLD (EMİRGAZİ)	2009	966 VE 981 PARSELDE BULUNAN 3 ADET TARİHİ BİNANIN RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYONU PROJE İŞİ (981 PARSELDE BULUNAN LOJMAN OLARAK KULLANILAN TAŞINMAZ; 966 PARSELDE BULUNAN KÖY CAMİİ OLARAK KULLANILAN TAŞINMAZ; 966 PARSELDE BULUNAN KÖY ODASI OLARAK KULLANILAN TAŞINMAZLARA AİT RÖLÖVE,RESTORASYON VE RESTİTÜSYON PROJE BEDELLERİ)	K						55,821.16
37		2010	966 PARSELDE BULUNAN AĞALAR EVİ, ULUSOYLAR EVİ VE MAHMUTKAYA EVİ OLARAK ADLANDIRILAN TESCİLLİ TAŞINMAZLARA AİT RÖLÖVE, RESTORASYON VE RESTİTÜSYON PROJESİ HAZIRLANMASI İŞİ	K						64,730.27
38	İL ÖZEL İDARESİ	2010	MEVLANA MÜZESİ ONARIM VE TEŞHİR TANZİM İŞİ			K				1,241,148.88
39			VALİLİK HİZMET BİNASI RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYON PROJESİ HAZIRLANMASI İŞİ	K						1,439,142.59
40		2012	MEVLANA MÜZESİ DIŞ CEPHE VE BAHÇESİNİN aYDINLATILMASI İŞİ			K				1,266,033.47
41		2013	VALİLİK HİZMET BİNASI RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYON YAPILMASI			K				2,377,592.18

EK 1 : 2005 YILI İTİBARİ İLE 2014 YILI SONUNA KADAR KATKI PAYI FONUN KULLANILARAK YAPILAN UYGULAMALAR

SIRA NO	YEREL YÖNETİM	YIL	İŞİN ADI	PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU-LAŞTIRMA	GÜNCEL DEĞERLER (TL)
				BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
42	İL ÖZEL İDARESİ (DEVAMI)	2013	ATATÜRK ANITININ BAKIM VE ONARIMININ YAPILMASI			**K**				118,579.43
43	İSMİL BLD. (KARATAY)	2010	BAYAT HÜYÜĞÜ KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILMASI VE HALİHAZIR HARİTA YAPIMI İŞİ		**Ö**					21,556.62
44	KADINHANI BLD.	2014	RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI RESTORASYON İŞİ			**K**				453,861.18
45	KARAHÜYÜK BLD. (AKŞEHİR)	2009	KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILMASI İŞİ		**Ö**					14,923.34
46		2010	TARİHİ EVLİYA MEZARLIĞI ONARIMI			**K**				6,923.02
47	KARAPINAR BLD.	2011	ALİ TEPE HÖYÜĞÜNÜN KORUNMASI İŞİ		**Ö**					108,360.81
48	KARATAY BELEDİYESİ	2005	KÖPRÜBAŞI KARAKOLU KARŞISINDAKİ TESCİLLİ BİNANIN KAMULAŞTIRMA, PROJELENDİRME, RÖLÖVE VE RESTORASYONU PROJESİ	**K**						361,130.58
49		2006	MEVLANA CİVAR MAHALLESİ KORUMA ALANINDA BULUNAN 81 PAFTA 56 - 58 - 59 - 60 PARSELE AİT REKONSTRÜKSİYON PROJE BEDELİ	**K**						544,407.85
50			MAHMUTDEDE SOKAK ALTYAPISININ YAPILMASI VE MEVCUT ZEMİN KAPLAMASININ SÖKÜLEREK YERİNE ARNAVUT KALDIRIMI YAPILMASI, BETON BORDÜRLERİN YERİNE ANDEZİT YAPILMASI					**K**		214,251.13
51		2007	MAHMUTDEDE SOKAKTA BULUNAN TESCİLLİ BİNANIN RESTORASYON PROJESİ	**K**						326,374.22
52		2008	MAHMUTDEDE SOKAKTA BULUNAN TESCİLLİ BİNA RESTORASYON UYGULAMA İŞİ			**K**				181,410.06
53		2009	SARIYAKUP MAH. MAHMUTDEDE SOKAK 5204 ADA 16 PARSEL'DE BULUNAN TESCİLLİ BİNANIN RESTORASYONU UYGULAMASI			**K**				157,087.83
54			SARIYAKUP MAH. MENGÜÇ CADDESİ 22583 ADA 1 PARSEL'DE BULUNAN TESCİLLİ TAŞINMAZIN RÖLÖVE, RESTORASYON VE RESTİTÜSYON UYGULAMA İŞİ			**K**				187,196.86
55		2012	AZİZİYE MAH. CELAL SOKAKTA BULUNAN 27 ADA 52 NOLU PARSELDEKİ TAŞINMAZIN RESTORASYONU İŞİ			**K**				221,533.34
56			ŞEMS-İ TEBRİZİ MAH. 906 ADA 157 PARSELDE BULUNAN TAŞINMAZIN KAMULAŞTIRILMASI						**Km1**	47,597.13
57			AZİZİYE MAH. (29 MAHALLE) 86 PAFTA, 27 ADA 18 VE 31 NOLU PARSELLER ÜZERİNDE BULUNAN BİNANIN KAMULAŞTIRILMASI						**Km2**	116,463.36
58		2013	ŞEMS-İ TEBRİZİ MAHALLESİ, M28B15B3C PAFTA, 906 ADA, 157 PARSELDE BULUNAN TESCİLLİ TAŞINMAZIN RESTORASYONU			**K1**				166,376.67
59			ŞEYHULEMA CEMRE MAHALLESİ 18M4 PAFTA, 5131 ADA, 298 PARSEL NOLU TESCİLLİ ESKİ ESERİN KAMULAŞTIRILMASI						**Km3**	44,565.06
60		2014	ŞEYHULEMA CEMRE MAHALLESİ 18M4 PAFTA, 5131 ADA, 298 PARSEL NOLU TESCİLLİ ESKİ RÖLÖVE, RESTORASYON, REKONSTRÜKSİYON, TEŞHİR VE TANZİM			**K3**				318,904.22
61			CELAL SOKAK CEPHE DÜZENLEME REKONSTRÜKSİYON, TEŞHİR VE TANZİM PROJESİ		**Ö**					747,536.06
62	KULU BLD.	2008	SİVİL MİMARİ ÖRNEĞİ KONUTA İLİŞKİN RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYON VE PROJELERİNİN HAZIRLANMASI VE UYGULANMASI İŞİ	**K**						63,640.61

EK 1 : 2005 YILI İTİBARİ İLE 2014 YILI SONUNA KADAR KATKI PAYI FONUN KULLANILARAK YAPILAN UYGULAMALAR

SIRA NO	YEREL YÖNETİM	YIL	İŞİN ADI	PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU-LAŞTIRMA	GÜNCEL DEĞERLER (TL)
				BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI		
63	KULU BLD. (DEVAMI)	2014	KEMALİYE MAHALLESİ, 83 ADA 4 PARSEL "TARİHİ MEKAN (MÜZE) OLARAK RESTORASYON İŞİ			**K**				133,488.58
64	LADİK BLD (SARAYÖNÜ)	2010	LADİK HÖYÜĞÜ ARKEOLOJİK SİT ALANI İÇİN KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILMASI VE HALİHAZIR HARİTA YAPIMI İŞİ		**Ö**					28,006.63
65	MERAM BLD.	2010	ŞÜKRAN MAHALLESİ EŞREFOĞLU SOKAKTA VE TAPUNUN 285 ADA 21 PARSELİNDE KAYITLI TESCİLLİ BİNANIN KAMULAŞTIRILMASI İŞİ						**Km4**	52,158.21
66			ŞÜKRAN MAHALLESİ EŞREFOĞLU SOKAKTA VE TAPUNUN 285 ADA 20 PARSELİNDE KAYITLI TESCİLLİ BİNANIN KAMULAŞTIRILMASI İŞİ						**Km5**	100,938.12
67			PAMUKÇU MAHALLESİ HANÖNÜ MEVKİİNDE VE TAPUNUN 20 PAFTA 2377–2378 PARSELDE KAYITLI BULUNAN PAMUKHAN VE ÇEŞMESİNİN RESTORASYONU İŞİ			**K**				265,653.02
68		2011	AUGUSTUS OTELİ (İSTASYON OTELİ) RESTORASYONU YAPILMASI İŞİ			**K**				618,518.96
69		2012	ŞÜKRAN MAH. EŞREFOĞLU SOK VE TAPUNUN 285 ADA 21 PARSELDE BULUNAN TAŞINMAZIN RESTORASYONU İŞİ			**K4**				223,297.93
70			ŞÜKRAN 22 MAHALLE, 7 MAHALLE, KÜRDEN MAHALLE VE ABDÜLAZİZ MAHALLEDE BULUNAN TAŞINMAZLARIN KAMULAŞTIRILMASI						**Km6**	449,342.01
71			ŞÜKRAN MAH. EŞREFOĞLU SOKAK VE TAPUNUN 285 ADA 20 PARSELDE BULUNAN TAŞINMAZIN RESTORASYONU			**K5**				271,831.82
72			AYANBEY MAHALLESİ 258 PAFTA, 630 ADA 62 PARSELDE BULUNAN TECİLLİ BİNA KAMULAŞTIRILMASI						**Km7**	130,227.89
73	SELÇUKLU BLD.	2005	SİLLE DERESİ ISLAHI UYGULAMA PROJESİ					**K**		438,176.63
74		2006	SİLLE AKMAHALLE HAMAMI RESTORASYONU			**K**				729,257.30
75		2007	ZAZADİN HANI RESTORASYONU			**K**				2,853,810.48
76		2008	SİLLE AYA ELENA KİLİSESİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ TAŞ KAPLAMA YAPILMASI İŞİ			**K**				288,986.23
77			MEZARYAKA CAMİİ RESTORASYON UYGULAMA İŞİ			**K**				309,868.00
78			SİLLE AYA ELENA KİLİSESİ RÖLÖVE, RESTORASYON, RESTİTÜSYON, ÇEVRE DÜZENLEMESİ PROJELERİ İŞİ	**K**						158,733.81
79		2009	SİLLE KORUMA AMAÇLI İMAR PLANINDA (SİLLE SUBAŞI MAH.-KAHVELER-MEZARYAKA CAMİİ ARASI) TAŞ KAPLAMA YAPILMASI ÖNGÖRÜLEN SOKAKLARIN ZEMEN DÖŞEMELERİNİN SÖKÜLEREK TAŞ KAPLAMA İLE YENİLENMESİ İŞİ					**K**		392,719.58
80			SİLLE AYA ELENA KİLİSESİ RESTORASYONUNUN YAPILMASI İŞİ.			**K**				667,277.69
81		2010	SİLLE MAHALLESİ 3 PAFTA 3439 PARSELDE BULUNAN TESCİLLİ MORMİ CAMİİ RESTORASYONU İŞİ			**K**				192,378.36
82			SİLLE MAHALLESİ 2 PAFTA 3414 PARSELDE BULUNAN TESCİLLİ ORTA CAMİİ RESTORASYONU İŞİ			**K**				70,299.00
83		2012	SİLLE KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI 3. ETAP TAŞ KAPLAMA YAPILMASI İŞİ					**K**		1,042,970.29
84			SİLLE DERESİNDE SU TUTMA VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ YAPIMI İŞİ				**K**			728,527.50
85			ÇAY CAMİİ RETORASYONU			**K**				331,956.53
SIRA				PLAN /PROJE İŞİ		UYGULAMA İŞİ			KAMU-	GÜNCEL

EK 1 : 2005 YILI İTİBARİ İLE 2014 YILI SONUNA KADAR KATKI PAYI FONUN KULLANILARAK YAPILAN UYGULAMALAR

SIRA NO	YEREL YÖNETİM	YIL	İŞİN ADI	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	BİNA ÖLÇEĞİ	ALAN ÖLÇEĞİ	TEKNİK ALT YAPI	KAMU LAŞTIRMA	GÜNCEL DEĞERLER (TL)
86	SELÇUKLU BLD. (DEVAMI)	2012	AK CAMİİ RETORASYONU			**K**				352,041.49
87			SİLLE KENTSEL SİT ALANINDA CEPHE SAĞLIKLAŞTIRMA PROJELERİ YAPIMI İŞİ		**Ö**					119,925.70
88	SEYDİŞEHİR BLD.	2012	HACISEYİTALİ MAH. 31 PAFTA 484 ADA 55 NOLU PARSELDEKİ EVİN KAMULAŞTIRILMASI İŞİ						**Km8**	50571.95
89	YALIHÜYÜK BLD	2010	BELEDİYE SINIRLARI ARKEOLOJİK SİT ALANI İÇİN KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILMASI İŞİ		**Ö**					64,730.27
90	YUKARI ÇİĞİL BLD (ILGIN)	2012	MERKEZ CAMİİ (CAMİİ KEBİR) PROJE YAPIMI İŞİ	**K**						31,873.08
91	YAZLA BLD (AKŞEHİR)	2010	MEZARLIĞI ÇEVRELEYEN İHATA DUVARININ YIKILIP YENİDEN YAPILMASI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ YAPILMASI İŞİ				**K**			28,769.01

K : KAMUSAL UYGULAMALARI
Ö : ÖZEL UYGULAMALRI
Km : KAMULAŞTIRMA
SAYI: İLGİLİ UYGULAMALARI EŞLER

EK 2 : KONYA İLÇELERİNDE YER ALAN KÜLTÜR VARLIKLARININ SINIFLANDIRILMASI

	İLÇE	KERVANSARAY	CAMİ /MESCİT	KİLİSE / ŞAPEL	HAN	HAMAM / KAPLICA	TÜRBE / TEKKE	KH BİNASI/ SANAYİ YAPISI	KONUT	TİCARET	DEĞİRMEN/ REGÜLATÖR	HEYKEL/ SINIRTAŞI	KÖPRÜ	KALINTI	ÇEŞME/ SARNIÇ	MAĞARA	MEZARLIK	TOPLAM
1	AHIRLI		3												3			**6**
2	AKÖREN		3									1	1	2	9		1	**17**
3	AKŞEHİR		17	1	1	5	6	9	87	49		1	5	2	4		2	**189**
4	ALTINEKİN				3		2		1								3	**9**
5	BEYŞEHİR		18		1	1	3	1	67	1		1	3	3	9	1	1	**110**
6	BOZKIR		9		1			1	2	5			6	2	6		1	**33**
7	CİHANBEYLİ		1				3		1		1	1					8	**15**
8	ÇELTİK		2														2	**4**
9	ÇUMRA		5		2			5	1		2		7		4		1	**27**
10	DERBENT		1															**1**
11	DEREBUCAK		3		2				2						1	2		**10**
12	DOĞANHİSAR		12				2	1	1					1	1	1	2	**21**
13	EMİRGAZİ		1				1	1	4									**7**
14	EREĞLİ	1	11			1	3	73	12	1	1		2	1	2		6	
15	GÜNEYSINIR						1								1			**2**
16	HADİM		2					1	3						3			**9**
17	HALKAPINAR		1											1				**2**
18	HÜYÜK		9			2	1	"	1						1		2	**16**
19	ILGIN	1	11			1	1		5				1	1	2	1	1	**25**
20	KADINHANI	1	8					2	2						7		4	**24**
21	KARAPINAR		5		1	1			1						1			**9**
22	KARATAY	1	67		4	3	22	16	143	20				5	76		10	**367**
23	KULU		1						3					1		1	2	**8**
24	MERAM		79	1		2	18	18	60	32		1			71			**282**
25	SARAYÖNÜ		6						12						13		4	**35**
26	SELÇUKLU		27	6	8	2	15	9	21	1			8	7	30		16	**150**
27	SEYDİŞEHİR		7			1	5	2	9				1	2	15		5	**47**
28	TAŞKENT		2						11				2		2			**17**
29	TUZLUKÇU		1					2	4								1	**8**
30	YALIHÜYÜK		1						1						1			**3**
31	YUNAK		2												2	2	2	**8**
	TOPLAM	**4**	**315**	**8**	**23**	**19**	**83**	**141**	**454**	**109**	**4**	**5**	**36**	**28**	**264**	**8**	**74**	**1461**